

EXPERTFRÅGAN: HUR HJÄLPER JAG DEMENSSJUKA?

Socionomen

KVALIFICERAT SOCIALT ARBETE OCH PSYKOTERAPI

#3
2021

VERKTYGET

Så skapar socialtjänsten möten under pandemin.

TENDENS

Roboten blottar försörjningsstödet oklara roll.

VÄGEN UT

**Kriminella blev socionomer:
"Vi vill förändra de områden vi kommer ifrån."**

Thor Alm
Ali Keivandarian och
Payam Golshani
grundade Samsteget.

Gotland är mer än vackra vyer.

Vi driver HVB med riktigt
medlevarskap sedan 20 år
– och snart även utredningar!

info@ghvb.se
info@staple.se

ghvb.se
staple.se

0498-412 000
0498-225 268

GOTLÄNDSKA HVB

STAPLE
UNGDOMSHEM

Insatser mot äldres psykiska ohälsa saknas

Yngre prioriteras i arbetet med psykisk ohälsa. Så även under pandemin – trots att äldre är mer utsatta.

Oron för äldre under pandemin har med rätta haft det medicinska perspektivet i förgrunden. Preventiva insatser och åtgärder har utformats med bakgrund av detta men tyvärr har äldres psykiska ohälsa hamnat i skymundan. De psykoterapeutiska verksamheter och aktiviteter som funnits för äldre har lagts ner på grund av smittorisken men nedmonteringen började faktiskt redan innan. Socialminister Lena Hallengren bekräftar och beklagar i detta nummers tema att yngre generellt prioriteras i arbetet mot psykisk ohälsa.

MEN, SOM ALLA VET så försvinner inte problemen för att vi vänder ryggen till. Efter pandemin börjar det stora arbetet med att locka ut äldre från isoleringsbubblorna som drabbat dem på olika sätt. Hur de klarat krisen är väldigt individuellt och beror på tidigare erfarenheter och socialt nätverk. I temat visar vi olika reaktioner; åttioåriga Yvonne känner sig stark medan Ingvar, som är tre år äldre, kämpar med känslor av ensamhet.

HUR FÅNGAR VI då upp äldre med psykisk ohälsa? Pia Litzell Berg,

Socionomens redaktör för psykoterapi-temat, hänvisar till vårdcentralernas omhändertagande. Ofta söker äldre hjälp där för fysiska besvär trots att det i själva verket handlar om psykiska. Hälso- och sjukvårdskuratorn Charlotte Biesheuvel berättar i temadelen hur vi går tillväga för att upptäcka psykisk problematik. Ett problem under pandemin har dock varit att många äldre inte vågat söka upp vårdcentralerna av rädsla för att smittas.

Eftersom vi är mitt uppe i pandemin finns än så länge inte så många forskningsresultat om hur äldre klarat krisen rent psykiskt. I höst däremot kommer fler utvärderingar. På en punkt finns dock redan nu evidens och det är att pandemin slagit hårt mot de allra svagaste äldre. De som hade psykiska problem innan har fått det svårare senaste året.

EN MÄNNISKA som befinner sig i livets sista fas och ska summera sin historia bör få göra det i en omhuldande omgivning. Här har inte bara samhället ett ansvar utan också var och en av oss – i synnerhet efter en kris som denna.

Lena Fugelmærk

Socionomen

Socionomen är den ledande oberoende tidskriften för kvalificerat socialt arbete och psykoterapi. Den är prenumererad och utkommer med åtta nummer per år. Ägare är Akademikerförbundet SSR. Tidskriften Socionomen, A4, Bondegatan 21, 116 33 Stockholm
Besök: Bondegatan 21 Telefon: 0708-17 44 37

Socionomen ansvarar ej för inskickat material som inte är beställt.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**

Lena Engelmark
0708-17 44 37
lena@socionomen.se

**WEBBREDAKTÖR
& REPORTER**

Anna Falk
0706-18 04 88
anna@socionomen.se

**FORSKNINGS-
REDAKTÖR**

Hans Swärd,
professor
hans@socionomen.se

ART DIRECTOR

Louise Bååth
louise@a4.se

**PSYKOTERAPI-
REDAKTÖR**

Pia Litzell Berg,
leg. psykoterapeut
pia@socionomen.se

GRAFISK FORM
Ulrika Sandh

FOTO OMSLAG
Ylva Sundgren

PRODUKTION
A4 Text & Form

SKRIBENTER

Anna Falk
Annika Sjöberg
Tim Andersson
Jennie Aquilonius
Sofia Rapp Johansson

REDAKTIONSRÅDET

består av yrkesverk-
samma personer inom
socialt arbete. Kontakt-
uppgifter finns på
socionomen.se

SOCIONOMEN.SE

Nyheter och fördjupning om
socialt arbete och psykoterapi

PRENUMERATION

Akademikerförbundet SSR
08-617 44 00, knappval 5
prenumeration@akademssr.se
Prisuppgifter och info finns på
socionomen.se/prenumerera/

ANNONSBOKNING

Robin Zackrisson på
Bengtsson & Sundström Media
08-442 00 13
socionomen@bs-media.se
Utgivningsplan på
socionomen.se/annonsera/

TRYCKERI

Norra Skåne Offset,
ISO 14001- och
ISO 9001-certifikat.
Socionomen finns även som
taltidning. Kontakta redaktionen
för information.

Akademikerförbundet SSR

ILLUSTRATION: EMMA HANQUIST

07 I KORTHET

Aktuellt: Sekretess hindrar hjälp från anhöriga.

18 HUR MÅR VÅRA ÄLDRE?

Tema: Insatser saknas för äldre med psykisk ohälsa.

FOTO: YLVA SUNDGREN

Thor Alm, Ali Keivandarian och Payam Golshani

38 AVHOPPARE

Porträttet: Före detta kriminella blev socio-nomer och skapade Samsteget – en bro till livet.

48 PÅ SKATEBANAN

Bildreportage: Med Skate Nation lär sig unga flyktingar att ta sig in i samhället.

61 FAKTAFÖRNEKARNA

Krönika: Åsa Moberg. ”Det kommer alltid att finnas några som vägrar inse att covid-19 finns.”

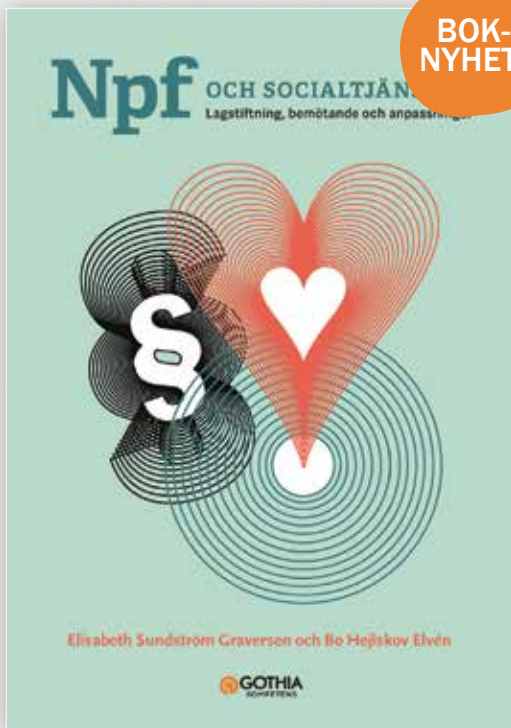
ALLTID I SOCIONOMEN

C-UPPSATSTÄVLINGEN **56** RECENSIONER
58 DEBATT **61** KRÖNIKA **62** KRYSS

FOTO: ANNA SIMONSSON

BOK-
NYHET!

RISK FÖR SÄMRE STÖD AV SOCIALTJÄNSTEN

Det krävs kunskap för att kunna stötta personer med neuropsykiatriska diagnoser, men nästan sju av tio socialsekreterare har ingen utbildning inom npf.

Många som kommer i kontakt med socialtjänsten har en neuropsykiatrisk diagnos, en funktionsnedsättning som inte syns utanpå. För att de inte ska få sämre stöd än andra krävs kunskap. Det är inte alltid den finns, menar socionom **Elisabeth Sundström Graversen** och psykolog **Bo Hejlskov Elvén**.

Med nya boken *Npf och socialtjänsten – lagstiftning, bemötande och anpassningar* vill de ge socionomer och handläggare ökad kunskap i bemötande av denna klientgrupp. Det handlar inte om rullstolsramper, utan om bemötande.

Bo Hejlskov Elvén, psykolog, har länge arbetat med funktionsnedsättningar utifrån ett rättighetsperspektiv.

Elisabeth Sundström Graversen, socionom, har mångårig erfarenhet inom socialt arbete.

LÄS MER & BESTÄLL PÅ GOTHIAKOMPETENS.SE

ANNONS

**NATIONELLA
SKYDDSINSATSER**

**Skyddat boende,
kris- och riskhantering**

Vi hjälper personer som lever under olika typer av hot som kan vara kopplade till hedersrelaterat våld, kvinnofrid, vittnesskydd, avhopp från kriminella organisationer och nätverk, samt stalkning.

Varje klient i vår verksamhet har tillgång till samma breda kompetens bestående av:

- Säkerhetssamordnare med bakgrund som poliser eller livvakter
- Socionomer för samordning och handledning, uppföljning och återrapportering till dig som uppdragsgivare
- Beteendevetare för handledning av personal och för stödsamtal och insatsplanering
- Samtalsstöd vid komplex PTSD
- Alkohol och drogterapeut för inventering av beroendeproblematik och stödsamtal
- Leg. psykoterapeut för strukturerade samtal och traumabehandling
- Leg. psykoterapeut med inriktning traumabehandling/ PTSD för barn och ungdom
- Samtalsbehandling med kompetens inom sexuell traumatisering och våld i nära relation
- Möjlighet att genomföra Trappansamtal
- Leg. läkare, specialist i psykiatri för klinisk bedömning, medicinskt ansvar och sjukskrivning

Välkommen att kontakta oss vid förfrågan!

0708-130 818 • info@skyddsinsatser.se • www.skyddsinsatser.se

I korthet

TEXT: ANNIKA CLEMENS

FLER NYHETER
FÖLJ FLÖDET PÅ
SOCIONOMEN.SE

KALENDARUM Digitala seminarier

27/4

Familjehemmens dag

Kostnadsfri hel-
dagsutbildning om
familjevård och barn
som är placerade
i familjehem.

Utbildningen vänder
sig till medarbetare i
socialtjänsten.
socialstyrelsen.se

28/4

Intro ny i socialtjänsten

Kurs för nya socialse-
kretärer inom social
barn- och ungdoms-
vård som ska göra
svåra bedömningar:
yrkesintroduktion och
stöd för lärande
i handläggning.
socialstyrelsen.se

6/5

Barn i internatio- nella situationer

Ärenden med inter-
nationell koppling.
Ökad kunskap om
internationella regel-
verk vid t ex ärenden
där barn som är
föremål för vård
enligt LVU i Sverige
avviker till utlandet.
skr.se

C-uppsats-
tävlingen
fortsätter på
sidan 46.

Sekretess försvårar för anhöriga till missbrukare

MISSBRUK. Sekretessen i vården försvårar för föräldrar som har myndiga barn med missbruksproblem. I en ny studie från Malmö universitet konstaterar Torkel Richert, docent i socialt arbete, att det viktigaste stödet för dessa föräldrar handlar om att bli lyssnad på och bli tagen på allvar. Socialtjänsten har ansvar för att ge stöd även till anhöriga till personer med missbruksproblem.

Många av de föräldrar som intervjuades i studien berättar att de har avvaktat med att söka hjälp för sin tonåring i hopp om att problemen ska vara övergående och kunna lösas inom familjen. När tonåringen sedan blir myndig och inte vill söka sig till vården själv upplever föräldrarna en maktlöshet. Flera av dem önskar att myndigheterna ska jobba för att få barnen att häva sekretessen så att familjen kan involveras.

Skillnader i stöd till våldsutsatta under pandemin

HOT OCH VÅLD. Kommunerna behöver hitta nya sätt att nå dem som utsätts för våld. När människor isoleras i hemmen under pandemin ökar risken att förövare kontrollerar sina offer. Enligt en rapport från Jämställdhetsmyndigheten finns det stora skillnader mellan kommuner i vilket skydd våldsutsatta får. Särskilt utsatta är äldre och personer med funktionsnedsättning.

6/10

kvinnjourer uppger att
behovet av stöd har ökat
under pandemin.

75%
av 2000 har bevitnat dåligt bemötande av kollega.

Kvinnor som bär slöja har det svårast att finna jobb.

ILLUSTRATION: GETTY IMAGES

ILLUSTRATION: GETTY IMAGES

Ohövlighet på jobbet påverkar fler

ARBETSMILJÖ. Det är inte bara den som blir bemött otrevligt av en kollega som blir illa berörd. Även omgivningen påverkas. De som bevitnar ohövlighet på jobbet får sitt eget beteende påverkat ännu mer än den som utsätts, enligt en avhandling i psykologi vid Lunds universitet. Det kan handla om att brista i respekt, exempelvis sprida rykten, skicka elaka e-postmeddelanden eller exkludera någon från information och samarbeten. Beteendet kan leda till mobbing.

FOTO: FELIX OPPENHEIM

FOTO: GETTY IMAGES

Försämrade villkor för vissa unga

UNGDOMAR. Många unga har goda levnadsvillkor, men de har de försämrats för en del, enligt rapporten Ung i dag från MUCF. Exempelvis har arbetslösheten ökat och var fjärde ung lever med låg ekonomisk standard. Många unga upplever psykisk ohälsa och fler känner sig otrygga i skolan än tidigare. Otryggheten i bostadsområdet på kvällen är stor, särskilt bland tjejer och hbtq-personer. Valdeltagandet ökar bland unga, men de är underrepresenterade bland förtroendevalda.

Tuffare arbetsmarknad för unga utrikesfödda kvinnor

ARBETE. Coronapandemin har gjort det svårt för många unga att få ett första jobb. Särskilt svårt är det för unga utrikesfödda kvinnor. En rapport från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) visar att kvinnor i åldern 20-29 år som inte är födda i Sverige har svårare att få jobb än andra i samma åldersgrupp. Detta trots att de oftare har eftergymnasial utbildning än både utrikes- och inrikesfödda unga män.

Lena Nyberg
generaldirektör MUCF

Extra svårt att få jobb har kvinnor som bär slöja. – Det är oacceptabelt och mycket allvarligt att diskriminering förekommer. Det finns mycket okunskap och fördomar som vi måste bli bättre på att bemöta och utbilda kring, säger generaldirektör Lena Nyberg.

MUCF vill utveckla språkutbildning och efterlyser forskning om vilka arbetsmarknadspolitiska insatser som fungerar för denna grupp.

”Vi samtalar mindre om samtalet.”

Pia Litzell Berg om samtalets underordnade betydelse i förebyggande arbete med individer.

»Jag vill gestalta social problematik«

Ännu en framgångsrik socionomförfattare! Ted Stenström tog steget och skrev en roman med utgångspunkt i sitt arbete som socionom. Fler socionomer bör bli författare, anser han: "Det skulle göra vår yrkeskår synligare."

Drömmen om att skriva började för tio år sedan. Sedan dess har han skrivit periodvis parallellt med arbetet som socionom och nyligen släpptes hans debutroman *Drömmegården*.

Den handlar om två män, båda adopterade från Korea, som möts på ett behandlingshem för missbrukare. Tom är missbrukare och vårdas enligt LVM och David är behandlingsassistent.

– Det föll sig naturligt att skriva om något som engagerade mig. Jag ville gestalta social problematik men samtidigt ett ämne som är nära mig själv. Jag är själv adopterad från Korea.

Boken är fiktiv och alla personer påhittade, men visst har han hämtat inspiration från sitt eget liv.

– Jag har använt mig av personliga erfarenheter. Både från möten med klienter men

också hur det stundtals kan kännas att komma från Korea och växa upp med det perspektivet.

Han tycker att det vore kul om fler socionomer blev författare.

– Det skulle kunna lyfta social problematik utifrån socionomers särskilda kompetens och göra yrkeskåren synligare, säger han.

– Självt anser jag mig lyckligt lottad och har inte problemen som karaktärerna har. Men jag ville gestalta adopterade som upplever stora motgångar i livet – att de också finns. *Drömmegården* är boken jag själv har saknat. Det finns inte mycket litteratur med manliga adoptivkoreaner som huvudkaraktärer.

I dag jobbar Ted Stenström i frivården. Om tillfälle ges skriver han gärna fler böcker.

– Det är en liten dröm att kombinera arbetet som socionom med skrivandet. ◀

Text: Annika Clemens

→ Ted Stenström

ÅLDER: 49 år

BOR: Halmstad

FAMILJ: Sambo och två barn

GÖR: Programledare inom frivården samt författare

AKTUELL: Romanen *Drömmegården*, Ekström & Garay Förlag

LÄSARFRÅGAN

Hur hjälper jag demenssjuka?

FRÅGA. Vad gäller när jag ser att den äldre uppenbart far illa men saknar förmåga att förstå detta? Då denne är dement, inte kan bo kvar hemma men vägrar att flytta till särskilt boende. LPT föreligger inte.

Carina Kilström, socionom

SVAR. Frågan utgör en komplex situation som många socionomer, anhöriga med flera, har att hantera i förhållande till äldre personer med demenssjukdom. Särskilt boende är ett bistånd enligt Socialtjänstlagen som byggs på frivillighet och innebär att man inte kan vidta åtgärder mot den enskildes vilja. Lagen ger alltså inga möjligheter för socialtjänsten att tvinga någon att flytta till ett särskilt boende. Det kan inte heller anhöriga, god man eller förvaltare.

Anna Dunér, professor i socialt arbete

Istället krävs att socionomen använder sitt professionella omdöme för att åstadkomma en så bra lösning som möjligt för den enskilde äldre personen. Situationen kännetecknas av att olika värden står emot varandra, dels respekten för den äldres självbestämmande och dels

ansvaret för den äldres välbefinnande. Som socionom har man att kontinuerligt balansera mellan dessa värden i sitt agerande.

Tillsammans med eventuella anhöriga och/eller andra personer som den äldre har kontakt med kan man

försöka förmå denne att ta emot erbjuden hjälp, vilket ofta kräver att man försöker etablera en förtroendefull relation till personen.

Ett mål kan vara att uppnå ett så kallat presumtvt samtycke, alltså att personen inte direkt ger uttryck för motvilja till en flytt till särskilt boende. Om möjlighet finns kanske någon kan besöka ett äldreboende tillsammans med personen, kanske kan den äldre erbjudas en periods provboende, som om det faller väl ut kan övergå i permanent plats.

Det framgår inte av frågan om den äldre personen har hemtjänst men om det finns kan den kanske utökas och även kompletteras med olika hjälpmedel för att öka tryggheten. Dessutom kan ju även hemtjänstpersonalen försöka tala med den äldre om fördelarna med ett särskilt boende. Annars kan ju hemtjänst vara ett första steg i att värna personens välbefinnande.

DILEMMAT

Oklar psykoterapeutroll

DILEMMA. Vad är det för mening med att läsa vidare till psykoterapeut om psykologerna ändå alltid har företräde till psykoterapeutisk behandling? /Anonym

LÖSNING. Din fråga kan ses ur flera perspektiv. Jag uppfattar att du menar att arbetsgivare ger psykologer som också är psykoterapeuter företräde. Då kan det kännas meningslöst att utbilda sig till psykoterapeut med annat yrke i grunden.

Psykologförbundet beskriver psykoterapi som en behandlingsmetod bland många under samlingsbegreppet psykologisk behandling och de beskriver vidare att leg psykologer har kompetens att ansvara för psykologisk behandling på samma sätt som läkare har kompetens att ansvara för medicinsk behandling.

Om man ensidigt förordar psykologer som psykoterapeuter förlorar man det som tidigare varit viktigt i åtminstone delar av psykiatin; teamets kompetens. Patientens inre liv och medicinska status såväl som patientens kontext blev utgångspunkt för vidare behandling.

I Högskoleförordningen räknas läkare, psykolog, socionom och de med annan utbildning som är likvärdig upp som behöriga att söka till psykoterapeutprogrammet. Man kan förstå det som att flera perspektiv är önskvärda inom yrket.

Om du arbetar privat i egen mottagning är det min erfarenhet att de som söker psykoterapi är mer intresserade av inriktningen på psykoterapi än på psykoterapeutens grundyrke.

Jag tycker det är viktigt att vi som inte är psykologer beskriver vår kompetens.

FOTO: PRIVAT

→ HAR DU EN FRÅGA OM SOCIALT ARBETE?

Hör av dig till lena@socionomen.se så sätter vi dig i kontakt med en expert.

Pia Litzell Berg, redaktör

HUDIKSVALLS UNGDOMSHEM

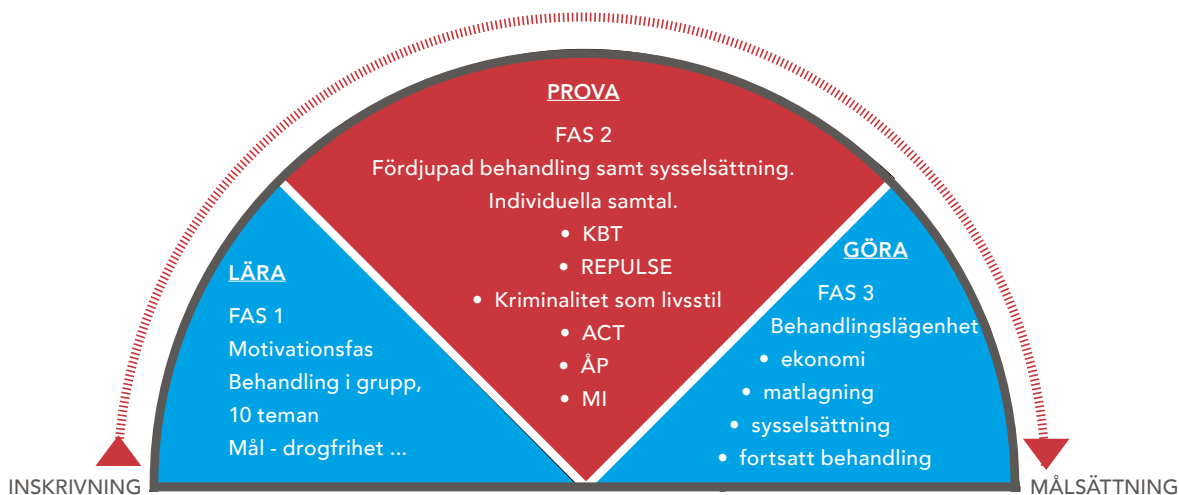
hudiksvallsungdomshem.se

Hudiksvalls Ungdomshem har funnits sedan 2004. Vi arbetar utifrån anknytningsbaserat förhållningsätt och erbjuder **nätverksarbete, familjebehandling, föräldrastöd, anhörigdag**, samarbete - öppenvård/socialtjänst.

Vi har även en **specialistläkare i psykiatri och allmänmedicin**. Tillsammans med vår psykolog kan bland annat neurologiska utredningar utföras.

VÅRA ENHETER OCH MÅLGRUPPER

NIANFORS BEHANDLINGSHEM: HVB - pojkar 16-21 år med missbruksproblematik, 10 platser
ÖSTANBRÄCKS BEHANDLINGSHEM: HVB - pojkar 16-21 år med missbruksproblematik, 10 platser
STÖDBOENDE: 10 platser

Bokaktuella Susanna Alakoski om framtiden

– Jag hoppas vi får uppleva en underbar sommar i ett färdigvaccinerat Sverige, säger socionomen och författaren Susanna Alakoski.

Fotot togs förra våren, i samband med att hon skrev Socionomens sommarnovell. Susanna minns att hon trodde att allt skulle återgå till det normala efter semestern.

– För min del, och andra författare och kulturarbetare, blev allt utåtriktat inställt över en natt 2020. Det blev sedan ombokat och ganska fort inställt igen. Nu befinner jag mig i tredje vågen ombokningar. Återstår att se om det blir biblioteksbesök och bokmässa i höst. I övrigt är yrkeslivet i hög grad detsamma som förut. Van att nitiskt arbeta ensam som jag är.

Hon utkommer med romanen Londonflickan i augusti, och tillägger att hon funderat länge och väl på krönikan som hon ska skriva i nästa nummer av Socionomen:

– Den ska handla om något vackert och tänkvärt.

ROBOTEN BLOTTAR BISTÅNDETS OKLARA FUNKTION

En förlängning av socialförsäkringen eller samhällets yttersta skyddsnät? När robotarna tar över handläggningen blir det tydligt hur synen på försörjningsstödet roll varierar över landet.

AV ANNIKA SJÖBERG

Robotarna har börjat göra sitt intåg även i socialtjänsten, framför allt inom försörjningsstödet. Klienten matar själv in sina uppgifter digitalt varje månad, systemen processar uppgifterna och voilà, om inget avviker från det normala, lägger roboten fram ett förslag till beslut. Tanken är förstås att förenkla – om roboten kan hantera rutinärenden frigörs mer tid för det kvalificerade sociala arbetet. Men vad blir egentligen effekten?

LUPITA SVENSSON är lektor vid Socialhögskolan i Malmö och har i flera forskningsprojekt studerat digitaliseringen av socialtjänsten. De senaste åren har hon bland annat fördjupat sig i robotiseringen av försörjningsstödet och konstaterar att det finns olika sätt att se på det. I vissa kommuner ligger försörjningsstödet kvar under socialnämndens ansvar och behovet av ekonomiskt stöd ses som ett socialt problem. I andra menar man att behovet av försörjningsstöd i de flesta fall handlar om arbetslöshet och att individerna därför behöver hjälp att hitta ett jobb snarare än stöd i form av kvalificerat socialt arbete. Flera av de senare kommunerna har valt att flytta ansvaret för försörjningsstödet till arbetsmarknadsnämnden.

– Den här utvecklingen har egentligen inget med robotarnas intåg att göra. Den började långt tidigare men hur man ser på försörjningsstödet har betydelse för hur roboten påverkar utförandet av det sociala arbetet, säger Lupita Svensson.

En av de kommuner som var tidigt ute med att flytta försörjningsstödet till arbetsmarknads-

Zara Göransson Tosic

Lupita Svensson

nämnden är Trelleborg. De valde att skifta fokus från kontroll till service och skapade ett servicecenter. Målet var att den som söker stöd skulle få ett beslut dagen efter.

– Det lyckades vi med och så är det fortfarande, berättar Zara Göransson Tosic, förvaltningschef vid Arbetsmarknadsförvaltningen i Trelleborg.

NÄSTA STEG BLEV att införa en robot. Steg för steg gick de igenom sina interna processer, vem som gör vad och på vilka grunder. Därefter programmerade de roboten att göra samma sak. 2017 sattes den i drift och successivt har roboten fått ta större ansvar. Numera tillåts den även fatta beslut i ärenden. Först var det enbart bifallsbeslut och nu även avslag. Ungefär var tredje ärende i Trelleborg hanteras i dag av roboten, helt utan mänsklig inblandning.

MEN ATT EN ROBOT ska tillåtas fatta beslut om försörjningsstöd är inte självklart. Enligt SKR finns det i dag inte stöd i lagen för automatiserat beslutsfattande, men Trelleborgs egna juridiska rådgivare menar att automatiseringen faller inom delegationsreglerna i kommunallagen.

2020 TILLSATTE regeringen utredningen "En väl fungerande ordning för val och beslutsfattande i kommuner och regioner" som bland annat ska se över hur automatiserat beslutsfattande kan införas i kommuner och regioner. Under tiden låter Trelleborg roboten att arbeta vidare. Och Zara Göransson Tosic menar att handläggningen är säker. När det kommer en ny ansökan är det alltid en handläggare som hanterar ärendet första gången. Därefter träffar alla sökande en arbetsmarknadssekreterare som kan vara socionom

”Försörjningsstödet ger också ett gyllene tillfälle att få kontakt och erbjuda stöd.”

► men även ha en annan högskoleutbildning inom exempelvis beteendevetenskap, två till tre gånger i veckan, om de inte är sjukskrivna eller i någon form av aktivitet.

– Det roboten hanterar är rutinärendena, allt som ligger utanför ramarna faller ur systemet. Det gör att handläggarna kan ägna sin tid åt de mer komplicerade ärendena. Den vanligaste missuppfattningen är att vi inte träffar klienterna när det är precis tvärt om – vi träffar dem oftare och har stora möjligheter att fånga upp eventuella sociala problem, säger Zara Göransson Tosic.

Hon fortsätter:

– För många år sedan stod de som behövde försörjningsstöd ganska långt ifrån arbetsmarknaden. Så är det inte längre. De flesta är personer som står utanför de vanliga trygghetssystemen, till exempel nyanlända eller unga. De behöver inget kvalificerat socialt arbete, de behöver hjälp att hitta en egen försörjning.

LITE LÄNGRE SÖDERUT, i Malmö, har man valt en annan väg. För fyra år sedan slogs socialförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen ihop till en förvaltning med olika avdelningar. Sara Kleijisen Åhlander är verksamhetsansvarig för individ- och familjeomsorgen och när hon först hörde talas om robotar inom försörjningsstödet var hon skeptisk.

– Jag har själv jobbat med den grupp som behöver försörjningsstöd på grund av arbetslöshet och min erfarenhet är att de behöver mer stöd än att bara söka jobb, säger hon.

Å andra sidan såg de i Malmö en möjlighet att

Sara Kleijisen Åhlander

frigöra tid för socialsekreterarna att verkligen använda sin yrkeskunskap och i april 2020 tryckte de på startknappen för den egna robotiserade handläggningen.

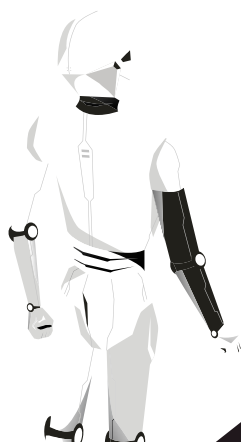
– Gör handläggarna bara beräkningar och sköter siffror använder de inte sin kompetens. Våra socialarbetare har mycket att tillföra och jag tror att roboten kan ge den positiva bieffekten att arbetet med försörjningsstöd blir tillräckligt intressant för att fler ska stanna, säger Sara Kleijisen Åhlander.

I DAG SKER ungefär var tredje ansökan om försörjningsstöd i Malmö digitalt, precis som i Trelleborg. Roboten gör förarbetet och själva besluten fattas av en människa.

– Skulle vi släppa kontrollen över den sista knapptryckningen tror jag att det finns en risk att kontakten mellan socialsekreterare och klient glider iväg och att del klienter riskerar att bli bortglömda. Försörjningsstödet ger också ett gyllene tillfälle att få kontakt och erbjuda stöd som individerna själva kanske inte vet att de kan få, säger Sara Kleijisen Åhlander.

I BÖRJAN AV automatiseringen fanns en oro för att den skulle leda till ännu högre press på handläggarna. Men Lupita Svenssons studier visar att varje anställd visserligen handlägger fler ärenden men att automatiseringen också frigör tid. En annan farhåga var att handläggningen skulle bli fyrkantig men så tycks det inte heller ha blivit eftersom systemen skickar ut allt som faller utanför ramarna för manuell hantering.

DÄREMOT KVARSTÅR frågan om de som behöver försörjningsstöd också behöver stöd från socialtjänsten. Som lagstiftningen är uppbyggd så är försörjningsstödet och den individuella handläggningen tänkt som samhällets yttersta skyddsnät. En person ska finnas till och fatta beslut om en annan. Men om en grupp behövande är så enkla att handlägga att en robot kan göra det kanske inte socialtjänsten är det yttersta skyddsnätet längre?

Detta får roboten göra enligt SKR

Rättsläget kring automatiserat beslutsfattande inom kommuner och regioner är oklart. Både förvaltningslagen och kommunallagen har bestämmelser om handläggning och beslutsfattande i ärenden som gäller både myndighetsutövning och andra typer av ärenden men, enligt SKR, inget stöd för att beslut kan fattas av en robot inom kommuner och regioner. Däremot har statliga myndigheter lagstöd för att beslut i ärenden får fattas av en robot.

För att reda ut frågan har regeringen tillsatt en utredning: *En väl fungerande ordning för val och beslutsfattande i kommuner och regioner*. Syftet är bland annat att tillförsäkra fortsatt goda möjligheter för ett effektivt och rättssäkert beslutsfattande i kommuner och regioner.

Uppdraget ska redovisas senast den 24 mars 2021.

Källa: SKR, Regeringskansliet.

– Om försörjningsstödet snarare blir en förlängning av socialförsäkringen kanske det inte går att ha en exklusiv handläggning längre. Det innebär i sådana fall en omförhandling av vårt välfärdssystem som inte har med digitaliseringen att göra, robotarna har bara gjort förskjutningen mer synlig, säger Lupita Svensson.

I TAKT MED att bolagen som står bakom verksamhetssystemen bygger in robotliknande funktioner blir det lättare och lättare för kommuner att börja använda automatiserad handläggning. Samtidigt manar Lupita Svensson till eftertanke.

– Vårt välfärdssystem ligger ideologiskt nära den socialdemokratiska grundsynen men nu börjar vi se en politik som drar åt ett annat håll. Då är det viktigt att vi inom akademien och professionen inte bara hänger med utan stannar upp lite och åtminstone manar till eftertanke, säger hon. ◀

En chans för familjen

Grödbygården ligger i nordöstra Skåne, i en by omgiven av hav, sjöar och bokskogar. I frisk miljö skapar vi förutsättningar att ta fatt i den utvecklingsstråd som slagit knut baserat på vår långa erfarenhet och unika kompetens. Genom behandling hjälper vi barn och föräldrar till trygga relationer. I utredningsuppdrag vägleder våra noggranna observationer till val av insatser.

Vill du veta mer? Ring 0456-229 41 eller besök www.grodbygarden.se

 Grödbygården
EN KUPAD HAND FÖR LIVET

Utredning – Behandling – Akut

Vi är ett HVB-hem för familjer sedan 1986. Vi erbjuder en trygg och utvecklingsstimulerande miljö för både barn och vuxna. Och har så gjort i över 30 år men vi är inte nöjda med det utan jobbar hårt för att fortsätta utvecklas!

Nanolfsvillan är beläget centralt i Finspång och har plats för 8 familjer som bor i egna lägenheter. Vi arbetar såväl med traditionella behandlingsplaceringar, utredningar som med kortare, flexibla placeringar.

Vi har idag ramavtal med 191 kommuner.

Besök www.nanolfsvillan.se eller ring oss på 0122-159 89 så berättar vi mer.

www.nanolfsvillan.se • tel. 0122-159 89

HUR MÅR VÅRA ÄLDRE?

Efter pandemin börjar det svåra arbetet
– att ombesörja äldres psykiska men.
Här har socionomerna en viktig uppgift.

AV **FREDRIK RUBIN** ILLUSTRATION **EMMA HANQUIST**

TEMAINNEHÅLL

Så hjälper vi äldre ur krisen.

ÄLDRE ÅSIDOSÄTTTS

Insatser för äldre med psykisk ohälsa saknas. **20**

EXPERTEN

Ingen forskning om äldres psykiska status under pandemin **23**

SÅ GÖR DU

Så upptäcker du psykisk ohälsa hos äldre. **24**

I PANDEMINS FOTSPÅR

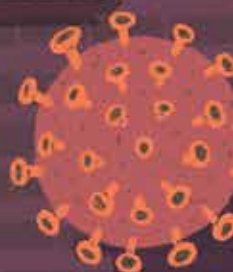
Vi följer utvecklingen steg för steg senaste året. **25**

ÄLDRE UPPLEVER OLIKA

Möt Yvonne Andersson och Ingvar Svensson. **26**

SÅ ARBETAR REGIONERNA

Så ombesörjer vi våra äldre. **30**

Äldre sticker ut i statistiken för psykisk ohälsa. Samtidigt prioriterar vi den psykotera- peutiska hjälpen till yngre. Pandemin har åsidosatt äldre ännu mer.

Den 31 december 2019 får Världshälsoorganisationen (WHO) information om att ett okänt virus orsakat 41 fall av lunginflammation i den kinesiska elvamiljöner-staden Wuhan. Två veckor senare konstateras den första personen ha dött av virusjukdomen covid-19. Ytterligare två månader senare, den 11 mars, slår WHO fast att utbrottet är en pandemi. Samma dag avlider den första infekterade svensken, en person i övre 70-års åldern.

Drygt ett år har gått sedan dess och vardagen är fortfarande inte sig lik. Över 13 000 svenskar har dött med virusjukdomen i kroppen. En majoritet av dem som avlidit är över 70 år och många äldre har valt att isolera sig i väntan på vaccin. Andra har inte fått välja själva utan stängdes snabbt in i sina hem på särskilda boenden och förbjöds att ta emot besökare.

VIRUSUTBROTET FICK STORA delar av samhället att sättas på paus, så även vård och insatser för äldre med psykisk ohälsa. Ett exempel hittar vi inom äldrepsykiatri i Region Stockholm som ställde in existentiella samtalsgrupper för män över 65 år. En verksamhet som pågått i fem år under ledning av Thomas Karpestig, legitimerad psykoterapeut och psykolog. Samtalsgrupperna

var emellertid inte de enda att drabbades. Faktum är att all gruppverksamhet ställdes in, smittorisken var för hög.

– Men sanningen är den att sjukhusledningen redan innan pandemin flaggat för att grupperna skulle läggas ner, de ansåg inte att dess nytta och mål var tydligt nog och passade inte in i regionens sjukvårdsutbud. Detta trots att det är väl belagt i forskning att samtal med andra i samma situation främjar både fysisk och psykisk hälsa, säger Thomas Karpestig.

HAN SER MED ORO hur en mängd vårdkontakter, verksamheter och träffpunkter fått sättas på paus eller läggas ner under pandemin.

– Ensamheten som många äldre tvingats till av pandemin riskerar att förvärra ohälsan för den med anlag för psykisk sjukdom eller depression. Har man inte möjlighet att träffa sina behandlare, vänner och bekanta så riskerar man att bli lämnad med sina problem vilka kan förvärras.

Längtan efter att pandemin ska ebba ut är stor även om dess slutpunkt inte nödvändigtvis innebär att allt är frid och fröjd.

– När det kommer till de allra mest sköra äldre med psykisk ohälsa, så tror jag att man kommer behöva börja om. Man måste aktivt arbeta med att locka tillbaka dessa till vårdkontakter och även till träffpunkter och verksamheter. De måste sökas upp för att de inte ska riskera att bli fast hemma, en del har troligen gått ner sig och kan inte enkelt komma tillbaka på egen hand, säger Thomas Karpestig.

Även Marie-Louise Söderberg har sett hur de existentiella samtalsgrupper som hon ledde kom att ställas in på grund av pandemin. Under många år har hennes arbete kretsat kring äldres psykiska och existentiella hälsa, bland annat vid Nationellt Centrum för Suicidforskning och Prevention samt Stadsmissionen. Idag arbetar hon inom SPF-seniorernas projekt ”Inte ensam”.

– Vi har fortfarande några grupper per telefon. Men pandemin har även blottat det digitala utanförskapet i samhället.

Thomas Karpestig

Marie-Louise Söderberg

Mycket social kontakt och stöd hänvisas till datorer vilket stänger ute många, säger Marie-Louise Söderberg.

PANDEMIN HAR enligt henne inte bara kommit att påverka det psykiska måendet utan även åldrandets psykologiska och existentiella utvecklingsfaser.

– Liksom barndomen och vuxenlivet så har åldrandet flera faser. De uppgifter som man ska lösa i åldrandet handlar bland annat om att knyta ihop och försonas med sitt liv och att psykologiskt närma sig livets slut.

” Äldre riskerar att bli fast hemma – vi måste söka upp dem. ”

EN TEORI SOM nämns är gerotranscendens i vilken människan bland annat går in i det slutliga stadiet av mognad.

– Här handlar det om att många i livets senare del är mer tillfreds med sig själva och livet liksom de är mindre självupptagna. Man lever här och nu då det inte finns så mycket framtid kvar. Det är ett fantastiskt stadium för den som får uppleva detta, säger Marie-Louise och fortsätter:

– Men om man då ser till den här pandemin så hindras många att ha en bra livskvalitet, istället tvingas man isolera sig. Frågan som många i livets slutskede ställer sig i pandemin är om det är så här som livet ska sluta? Det får psykologiska processer att stanna av och en förtvivlan kan infinna sig.

TVÅ FORSKARE SOM djupdykt i tidigare i forskningsresultat om vad som gör att vi åldras olika är Anna Bratt och Mikael Rennemark. Frågan är vilka svar tidigare forskning kan ge oss om hur äldres psykiska hälsa påverkas av pandemin. En fråga som, ska det visa sig, inte bara är förenklad utan rent av fördomsfull.

– Begreppet 'äldre' är en schablon för en grupp människor med många subgrupper och ett stort åldersspann och förutsättningar. Fördomarna mot äldre har blivit tydligare i och med pandemin, där media har en överförenklad syn på äldre människor. Antingen så visas käcka och glada gamla upp i nyheterna, eller så är det så synd om de äldre. Båda perspektiven är ett avståndstagande ifrån de gamla med hela dess komplexitet och individualitet, säger Mikael Rennemark.

Mikael Rennemark slår fast att det inte finns någon annan livsfas inom psykologin som innehåller så många levnadsår. Dels handlar det om yngre-äldre över 65 år av vilka många fortfarande lever ett medelåldersliv, liksom äldre-äldre över 85 år.

– I den senare gruppen har ofta en negativ förändring skett. Kanske har man fått ett funktionshinder, blivit beroende av vård, förlorat sin livskamrat eller är mer sårbar för sjukdom. ▶

FOTO: LINNÉUNIVERSITETET

Mikael Rennemark

- ▶ Detta är den grupp i samhället som är absolut hårdast drabbad av pandemin, säger Mikael Rennemark.

ANNA BRATT SLÅR samtidigt fast att denna grupp redan innan pandemin var överrepresenterad i statistiken om såväl psykisk ohälsa som suicid.

– Jag skulle säga att den psykologiska aspekten av äldres hälsa alltid åsidosatts och pandemin är ännu ett exempel på det. Vi vet att den psykiska ohälsan är högre bland äldre. Men det uppmärksammas inte i tillräcklig utsträckning i media eller av regeringen. Det finns inte heller den blicken inom vården att uppmärksamma depression bland äldre, för man tar det som en naturlig del av åldrandet, säger Anna Bratt.

Bland de yngre-äldre är pandemins effekt dubbel enligt de båda forskarna. För samtidigt som somliga för första gången kommit att se på sig själva som "äldre" i och med Folkhälsomyndighetens riskgruppsindelning, så kan många i denna grupp hantera situationen bättre än yngre med hjälp av sin livserfarenhet.

MEN ATT DE SKÖRASTE äldre är mest utsatta under pandemin råder ingen tvekan om konstaterar de båda forskarna. Risken att drabbas av psykisk ohälsa ökar för den som är fysiskt skör, ensam eller isolerad, ofrivilligt beroende av andra eller befinner sig i livets slutskede.

Så vad gör de högst ansvariga för att mildra negativa effekter på de allra mest utsatta äldres psykiska hälsa? För att få svar vänder vi oss till socialminister Lena Hallengren, som väljer att

” De sköraste äldre är mest utsatta under pandemin. ”

tacka nej till telefonintervju för att istället svara via mejl. I detta ges besked om att miljardbelopp öronmärkts för kommuner och regioner samtidigt som ministern instämmer i att pandemin ytterligare visat på hur äldre får mindre vård för psykisk ohälsa.

– Det stämmer att färre äldre får vård för psykisk ohälsa än personer mellan 20 och 64 år, och att män som är 80 år och äldre är överrepresenterade gällande suicid. Det är mycket bekymmersamt att det är så och det är därför så viktigt med de satsningar som görs på det här området. Alla har rätt till den vård de behöver, oavsett ålder, svarar Lena Hallengren.

VÅRD OCH STÖD För psykisk ohälsa har ställts in. Hur ser du på risken att patienter "tappas bort" under pandemin?

– Det är problematiskt om personer med behov av hjälp inte får hjälp, inte minst under en pandemi som varit extra tuff för många äldre. Nya lösningar behövs och regeringen har gett medel till regionerna för att exempelvis bygga ut den digitala vården, svarar Lena Hallengren. ◀

Osäkert forskningsläge om hur äldre mår

Få studier om hur äldres psykiska hälsa drabbats. Men evidens finns om att pandemin påverkat de allra svagaste i samhället.

ATT SUMMERA resultatet av en världsomvälvande pandemi samtidigt som vi är mitt uppe i den är svårt – kanske rent av omöjligt. Likväl finns det all anledning att redan nu se över vilka effekter pandemin har på den psykiska ohälsan. När Socionomen ställer frågan till Folkhälsomyndigheten (FHM) om hur de allra sköraste äldsta påverkats blir svaret allt annat än enkelt. Kort sagt för att det saknas tillräckligt med data.

REGINA WINZER, utredare vid FHM har varit med och genomfört en systematisk genomgång av publicerade studier från olika länder. Syftet har varit att sammanställa kunskap om hur pandemin påverkat den psykiska ohälsan. Bland dessa är det bara en studie som analyserat förändringar i psykisk hälsa bland personer i åldrarna 65 – 71 år. Resultatet av denna svenska studie visar att gruppens välbefinnande eller ensamhet är oförändrad jämfört med de senaste

fem åren, trots pandemin.

– Men den studien har flera begränsningar. Precis som övriga studier tittar den på en situation i början av pandemin och då brukar det inte hända så mycket i folks välbefinnande. Man kör på som vanligt i livet och hoppas att pandemin snart är över. Vi

har inga data ifrån nuläget, dessa kan komma först senare, säger Regina Winzer och fortsätter:

– Sedan är studien inte representativ för alla äldre, utan baseras på en grupp äldre som har en högre utbildningsnivå jämfört med genomsnittet, och därmed inte utgör den mest utsatta gruppen av äldre.

Samtidigt konstaterar Regina Winzer att det finns evidens för att pandemin påverkat de allra svagaste i samhället. Det visar inte minst studier från länder som stängt ner stora delar av samhället i så kallade lockdowns.

– Vi vet ju att de grupper som redan haft det tufft innan pandemin, de har fått det tuffare under pandemin. Om man exempelvis har eller har haft ett psykiatriskt tillstånd så är det ganska troligt att man mår sämre under pandemin än innan. Andra riskgrupper är yngre personer jämfört med äldre, kvinnor jämfört med män, och personer i ekonomisk utsatthet. Det ser vi ganska tydligt i andra internationella utblickar, inte minst

Regina Winzer

Axel Carlsson
FOTO: KI

”Vi vet ju att de grupper som redan haft det tufft innan pandemin, de har fått det tuffare under pandemin.”

då i länder som tittat på effekterna av lockdowns, säger Regina Winzer.

DET VISAR SIG emellertid att FHM har en publicerad rapport om hur äldres psykiska mående påverkats under pandemin. En rapport som ska publiceras samtidigt som tidningen Socionomen går till tryck. Efter att först ha fått löfte om en intervju om innehållet ändrar sig FHM med hänvisning till att ”många begär ut korrespondens från diariet”.

– Om vi skulle dela skriftligt material med dig riskerar vi att påskynda publiceringen innan vi är klara, skriver Axel Carlsson, utredare vid FHM i ett mail. ◀

I PANDEMINS SPÅR

Start för äldres psykiska resa i pandemin

11 mars 2020

Spridningen av covid-19 betecknas som en pandemi av WHO.

11 mars

Psykosocial gruppsamhet för äldre pausas.

Så upptäcker kuratorn psykisk ohälsa

Här tipsar hälso- och sjukvårdskuratorn Charlotte Biesheuvel om hur du upptäcker psykisk ohälsa hos äldre. Den är ofta orsaken till varför äldre söker vård för fysiska besvär.

Många äldre som söker vård för fysiska besvär har i själva verket psykisk ohälsa som grundproblematik, något som vården ibland negligerar enligt forskare och experter vi talat med. Men att ge konkreta tips om hur vårdpersonal bättre kan uppmärksamma psykisk ohälsa är svårt. Det konstaterar Charlotte Biesheuvel, legitimerad hälso- och sjukvårdskurator vid Axelsberg vårdcentral.

– Det handlar i mångt och mycket om att ta sig tid, vilket är svårt när just tid och resurser är det som saknas, säger Charlotte Biesheuvel och fortsätter:

– Tidigare fanns det som kallades för 'hälsosamtal' som erbjöds alla över 75 år, den resursen finns inte

längre. Det vore ett fantasiskt stöd för vårdpersonal i att upptäcka psykisk ohälsa bland äldre.

Ett tips är emellertid att låta patienten fylla i ett självskattningsformulär innan besöket. Där ingår frågor om psykisk hälsa.

– Samtidigt är en del äldre patienter ovana vid att prata om psykisk ohälsa, det är i många fall en generationsfråga. Många vet inte heller själva att deras fysiska besvär beror på psykisk ohälsa, säger Charlotte Biesheuvel.

Samtidigt ligger i hälso- och sjukvårdskuratorns uppdrag och natur att uppmärksamma psykisk ohälsa, menar Charlotte Biesheuvel.

– På så vis måste inte jag som kurator upptäcka detta, utan det handlar för oss om yrkesskicklighet i

Charlotte Biesheuvel
hälso- och sjukvårdskurator

det terapeutiska samtalet. Men under pandemin finns en naturlig svårighet som vi inte kan bortse från när det kommer till att upptäcka psykisk ohälsa bland äldre.

– Många patienter över 70 år har inte vågat söka sig till vårdcentralen i samma utsträckning som tidigare och

grupper har ställts in, säger Charlotte Biesheuvel.

Ett tips är att använda sig av existentiella samtalsgrupper kring livsberättelser, något som Axelbergs vårdcentral planerar iscensätta när samhället normaliseras.

– Vi har under pandemin sett ett ökat behov bland äldre att träffas och prata. Det handlar om att bli sedd och hörd vilket för alla människor är något av det viktigaste som finns. ◀

FOTO: XXXX

TEMA: HUR MÅR VÅRA ÄLDRE?

16 mars

70+ bör begränsa kontakter med andra människor enligt FHM.

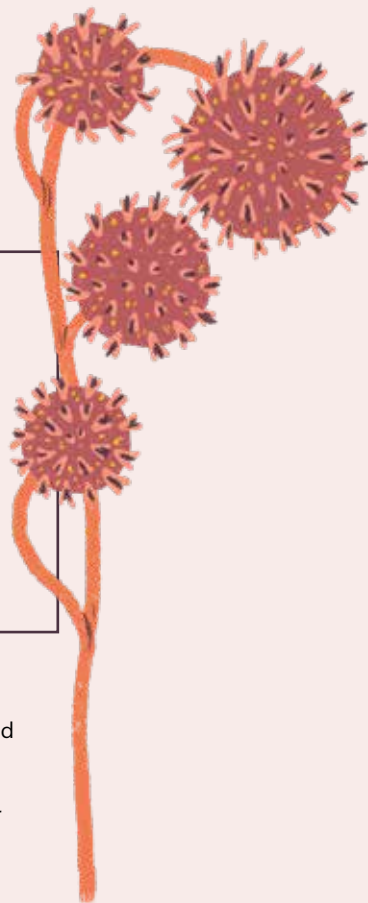

23 mars

Risk för ökat antal självmord och självskador efter pandemin enligt NASP.

1 april

Beslut om besöksförbud på särskilda boenden införs.

5 november

Färre nya dokumenterade fall av depressioner och ångest under pandemin enligt Socialstyrelsen.

22 oktober

Risk för psykisk ohälsa bidrar till att FHM tar bort rekommendationen att äldre bör undvika kontakter.

1 oktober

Tillfälliga besöksförbud på särskilda boenden upphör. Kommuner trotsar FHM och håller stängt.

27 december

Vaccinationerna inleds i Sverige, äldst först.

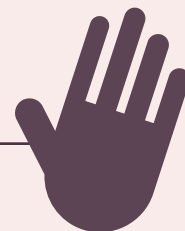

30 december

Bedragare försöker lura äldre på pengar genom falska vaccinationssamtal.

11 februari 2021

Svårt att dra slutsatser om förändringar av psykiskt välmående under pandemin, enligt FHM.

Källor: XXXXX XXXXXX

Äldre upplever pandemin olika

Åttioåriga Yvonne Andersson känner sig stark. Ingvar Svensson som är tre år äldre kämpar mot ensamheten.

FOTO FREDRIK RUBIN

Solen skiner över den skånska orten Bara när åttioåriga Yvonne Andersson hälsar på behörigt avstånd. Sedan den 11 mars förra året har hon sett sin vardag förändras fullständigt.

– Jag hade ett händelserikt och bra pensionärliv innan pandemin. Det var teatrar, resor, kyrkoengagemang och alla möjliga aktiviteter under veckorna, säger Yvonne Andersson.

När pandemin bröt ut upplevde hon att en hysteri spreds i samhället. Själv tog hon inledningsvis saken med ro och började med att fixa i ordning ogjorda saker i hemmet. Men känslan av att ha blivit bortklippt från samhället smög sig snart på.

– Visst har jag känt ensamhet, men som ensam-barn har jag fått ta alla beslut själv. Jag tror också att jag blivit stark av erfarenheter i livet, säger Yvonne Andersson och fortsätter:

– Min mormor dog i spanska sjukan, hon insjuknade och dog inom loppet av ett dygn. Även om jag inte levde på den tiden så kanske den nedärvda erfarenheten hjälpt mig att vara stark på något vis.

TROTS RISKEN för sjukdom går Yvonne Andersson till livsmedelsbutiken och apoteket själv, alltid med munskydd på. Men bussen avstår hon, smittorisen är för hög vilket innebär att rörelsefriheten begränsas.

– Jag tar promenader själv eller med min granne. Det blir att man träffar folk i byn som vill

prata. Folk har blivit så snackesaliga av att sitta instängda i sina hus och lägenheter.

Hon tänker främst på hur de mår som isolerats på särskilda boenden eller som inte har förmågan att bryta isoleringen. För egen del känner hon sig mestadels stark, trots att nedstämdheten gör sig påmind ibland. Helt naturligt med tanke på hur hårt covid-19 drabbat människor i hennes närhet.

– Jag har själv flera vänner och bekanta som gått bort till följd av covid-19. Bland annat min bästa vän som gick bort veckan innan jul. Hon var världens roligaste människa. Så visst har jag själv blivit drabbad, säger Yvonne Andersson.

UNDER SENASTE ÅRET har hon bara träffat sina barn och barnbarn en gång utomhus. Längtan efter familjen är stor. Hon saknar också alla aktiviteter och umgängen som ställts in. I vardagen är det samtidigt mindre bekymmer som gör sig påminda. Som när skorna går sönder och behöver lagas eller håret som egentligen skulle behöva klippas. Små alldagliga ting som plötsligt blivit svåra att lösa utan att riskera att bli smittad.

– Under den här tiden har man funderat på livet och det som varit. Men jag har levt ett bra liv, så jag ska inte klaga, säger Yvonne Andersson.

I SKRIVANDE STUND har Yvonne Anderssons åldersgrupp just börjat få möjlighet att boka in sig för vaccination i Skåne. Men ännu har hon inte fått något besked om när det är hennes tur att få en första dos. ▶

Yvonne Andersson och Ingvar Svensson upplever pandemin på olika sätt.

” Yvonne:
Folk har blivit så
snacke-saliga av att
sitta instängda. ”

► – Hellre sitter jag utan mat i dagar än att få corona och ligga på sjukhus med slangar. Viruset bryr sig inte om du är rik eller fattig.

I OXIE STRAX utanför Malmö bor åttioåriga Ingvar Svensson som stannar till på sin väg mellan hemmet och tvättstugan på andra sidan gårdsstigen. Vid sin sida har han sin särbo som utgjort hans sociala bubbla under det senaste året, något han är tacksam över.

– Jag har inte drabbats av sjukdomen, utan det man drabbats mest av är rädslan att få covid-19. Det gör att man får vara väldigt försiktig vilket innebär att jag och min särbo håller varandra sällskap, men vi drabbas av att hela vår umgängeskrets är borta. Vi kan inte besöka någon eller få besök, säger Ingvar Svensson.

Liksom Yvonne Andersson levde Ingvar Svensson ett aktivt liv innan pandemin slog till.

– Jag var aktiv inom PRO och hade ett fint umgänge med många människor. Det saknar jag något kolossalt. Vi brukade laga mat tillsammans en gång i veckan, släktforskade, hade seniordans och allt möjligt.

” Ingvar: Vi drabbas av att hela vår umgängeskrets är borta. ”

För att undvika smitta sköter sårbons och hans egna barn all inhandling. Men trots att han upplever att han är lyckligt lottad så har pandemin satt sina spår.

– Ensamheten är väldigt påtaglig, även om vi kan träffa folk på någon promenad. Det tar på krafterna och det känns bittert emellanåt att inte kunna göra något själv. Att man är låst, även om man nu ser fram emot att vaccinet kanske kommer. Men sedan blir det besvikelser när man får veta att vaccinet försenas.

Yvonne brukar gå promenader själv eller med sin granne. Hon känner sig mestadels stark även om nedstämdheten gör sig påmind ibland.

Ingvar Svensson menar att det var enklare att hantera ensamheten i inledningen av pandemin. Men med hösten och vintern kom sämre väder och det var inte lika angenämt att vara utomhus, tillvaron blev på så vis ytterligare något besvärlig.

– När vintern kom kunde man inte vara ute på samma sätt som när det var varmt och skönt. Det blir att man sätter sig i bilen och kör någon runda, men man har inget mål vilket känns bittert, säger han och fortsätter:

– Man blir lat i kroppen, den får inte röra sig som den brukar. Det blir mycket stillasittande, men vi försöker gå en runda per dag men det blir inte samma sak.

INGVAR SVENSSON tar upp en annan sida av pandemin som påverkat honom negativt, en sak som även Yvonne Andersson i Bara noterade. Det handlar om journalistikens roll och påverkan.

– Massmedia ger så mycket olika besked. Den ger falska förhoppningar som gör en besviken när det inte infrias. Det blir inga klara besked i pandemin, mycket handlar istället om vad folk tror, säger Ingvar Svensson. ◀

ANNONS

Bostad med särskild service för människor med psykisk ohälsa enligt SoL

12 lägenheter med eget boende

Män och kvinnor över 18 år

Psykiska funktionsnedsättningar

Individanpassat med individuella scheman

KBT och MI

Tillgång till personal dygnet runt

Sjuksköterska

www.hinriksgarden.se
peo.holmstrom@siljansnyckeln.se
britt-marie@siljansnyckeln.se

Litet HVB i Mora

Tjejer och unga kvinnor 16-24 år

Utredning och behandling

KBT och DBT-färdighetsträning

Vaken nattpersonal

Psykiater, psykolog och sjuksköterska

Socionomer, arbetsterapeut och behandlingsassistenter

www.behandlingshemmetnyckeln.se
johan.krumlinde@siljansnyckeln.se

Hur ser ni till att regionens äldre mår bra ?

ANNA MANNFALK (M)
vice ordförande i hälso- och sjukvårdsnämnden i Region Skåne

MARIANNE UTTERDAHL (SIV)
ordförande i hälso- och sjukvårdsnämnden i Region Värmland.

• **Har ni sett en ökning av psykisk ohälsa bland äldre i Skåne?**

– Vi har följt statistiken inom såväl psykiatri som primärvård och har inte kunnat se någon ökad tillströmning under pandemin. Det beror bland annat på att många inte valt att söka vård och stöd med rädsla att bli smittade.

• **Ser ni en risk för eftersläpning?**

– Jag är helt övertygad om att det kommer att uppstå ett stort behov efter pandemin. När vaccinationerna har kommit längre så kommer det inte bli som 1945 då alla sprang ut på gatorna och hurrade. Många äldre har isolerats under en längre tid och för en del har det inneburit depressioner. Det kommer att krävas en kraftsamling från vården, kommuner, ideella sektorn, kyrka och civilsamhället att hjälpa till att bryta den passivitet som riskerar att drabba de som blivit isolerade. En uppsökande verksamhet kommer att krävas, för det är inte bara att öppna dörrarna och så löser allt sig efter så lång tids passivitet.

• **Hur arbetar ni för att möta detta behov?**

– Dels har vi öronmärkt resurser för primärvård och psykiatri. Men vi har också sett till att fas tre och fyra i vaccinationen läggs ut på privata aktörer. På så vis avlastas övrig primärvård och resurser frigörs för bland annat äldres psykiska ohälsa. Men också för att ta hand om personer med långtids-covid vilket vi tror är ganska många.

• **Hur arbetar ni med äldres psykiska hälsa?**

– Överhuvudtaget arbetar vi både med äldregruppen och psykisk hälsa på flera olika plan. Under innehavande år har vi ökat budgeten med 27 miljoner för att förstärka vårdcentralerna och psykiatrien. Det tillkommer även tillfälliga ekonomiska tillskott från staten. Vi arbetar också i samverkansprojekt tillsammans med samtliga kommuner i regionen. Projektet kretsar kring ensamma äldre där målet är att få till ett fungerande arbetssätt inom primärvården för att bryta ensamhet och få ett socialt fungerande liv. Det handlar för primärvården framför allt om att tidigt kunna upptäcka ensamhet bland äldre.

• **Hur har behovet av psykosocialt stöd sett ut under pandemin?**

– Vi får signaler om ett ökat behov av stöd för psykisk ohälsa i alla åldrar under pandemin. Men vi har inte upplevt att äldre har stuckit ut i denna statistik. Under en pågående kris är det många som kan upprätthålla saker, men efteråt kan konsekvenser uppstå när äldre varit isolerade. Vi hade redan ett behov av att stärka verksamheten innan pandemin och det är klart att det inte minskar efter pandemin. För äldre med psykisk ohälsa är inte minst vårdcentralerna den första linje som är allra viktigast med de samtalsmottagningar som finns på varje vårdcentral. Behovet av stöd för psykisk ohälsa är större än tillgängligheten – därför har vi ökat resurserna.

»Vi får signaler om ett ökat behov av stöd för psykisk ohälsa i alla åldrar.«

IRENE SVENONIUS (M)
Finansregionråd i
Region Stockholm

• **Hur har arbetet med äldres psykisk ohälsa förändrats?**

– Under pandemin har det skett en stor förändring i hela 70+ gruppens vårdkontakter med anledning av de rekommendationer som fanns tidigare. Våra vårdcentraler har prioriterat patienter med de största behoven vilket omfattar framförallt dem med kronisk sjukdom samt äldre. Många av kontakterna har istället för fysiska besök skett via videomöten eller via telefon. Region Stockholm har på flera sätt uppmanat alla som upplever oro eller sjukdom att kontakta vården. Ingen ska tveka att söka sig till vården när man behöver det.

»Våra vårdcentraler har prioriterat patienter med de största behoven«

• **Hur kommer arbetet i frågan se ut under 2021?**

– Från maj i år skärps kraven på den kompetens som vårdcentralerna ska ha för att kunna möta patienter med psykisk ohälsa. Tidigare fanns något som kallades 'Äldremottagningar' och som bland annat innebar att det skulle finnas direktnummer för äldre samt ett strukturerat omhändertagande. Detta har från i år blivit obligatoriskt för alla våra vårdcentraler och kraven på förebyggande och uppsökande arbete har skärpts för att öka tillgängligheten i hela regionen.

– Utöver detta erbjuder regionen särskild äldrepsykiatrisk vård på flera ställen i regionen. Vi har även psykiatrisk akutmottagning, telefonrådgivning och mobil akutenhet för besök i hemmet för alla vuxna oavsett ålder.

Orion i Orsa HVB

Killar mellan 12 år och 20 år
Neuropsykiatriska funktionshinder
Socialt dysfunktionell situation
Utredning och behandling
Litet HVB i Orsa
KBT, MI, ART och lågaffektivt bemötande
Personal dygnet runt
Tillgång till psykiatriker, psykolog, socionom
Arbets terapeut och sjuksköterska
www.orionorsa.com
joel.andersson@orionorsa.se

En chans för familjen

Grödbygården ligger i nordöstra Skåne, i en by omgiven av hav, sjöar och bokskogar. I frisk miljö skapar vi förutsättningar att ta fatt i den utvecklingstråd som slagit knut baserat på vår långa erfarenhet och unika kompetens. Genom behandling hjälper vi barn och föräldrar till trygga relationer. I utredningsuppdrag vägleder våra noggranna observationer till val av insatser.

Vill du veta mer? Ring 0456-229 41 eller besök www.grodbygarden.se

GG Grödbygården
EN KUPAD HAND FÖR LIVET

Så skapade vi
**NYA
MÖTES-
FORMER**

Pandemin satte stopp för fysiska möten hos socialtjänsten i Helsingborg. Då hittade personalen nya verktyg för att möta medborgarna.

AV JENNIE AQUILONIUS

Det finns flera verktyg som Erik Bengtsson vill fortsätta använda i framtiden.

Innan coronapandemin slog till hade socialtjänsten i Helsingborg nästan bara fysiska möten. I sina egna lokaler, hemma hos klienterna, på sjukvårdsavdelningar och inom öppenvården.

Men i mars förra året förändrade coronapandemin allt. Det blev en stor omställning, minns Erik Bengtsson. Han arbetade som socialsekreterare på vuxenenheten på socialförvaltningen i Helsingborg fram till hösten 2020, då gick han över till tjänsten som administrativ handläggare på samma enhet.

VUXENENHETEN fattade snabbt beslut om att halva arbetsgruppen med socialsekreterare skulle jobba hemma och den andra halvan skulle vara på kontoret, för att sedan bytas av varannan vecka. De flesta kontakter med brukare och samarbetspartners skulle skötas över telefon. Men socialsekreterarna insåg snart att de måste hitta sätt att träffa klienterna fysiskt för att säkerställa kvaliteten i det sociala arbetet.

– Vi behöver i många fall träffa medborgarna. Planeringsprocesser och förändringsarbete kan inte stå still för den enskilda, som ofta är i behov av stöd nu och inte kan vänta till pandemin är över. Väntar vi med att ge stöd kan problematiken bli mer komplex, säger Erik Bengtsson.

Personalen utforskade nya mötesformer som låg i linje med Folkhälsomyndighetens rekommendationer

samtidigt som klienterna fick den hjälp de behövde. På Socialförvaltningen frågade medarbetarna sina kollegor om råd och lärde av varandras erfarenheter. Personalgrupper som jobbade med sociala insatser var mer vana att arbeta utanför kontoret än socialsekreterarna som satt med ansökningar och utredningar.

Erik Bengtssons arbetsgrupp började tala om att de utgick hemifrån, snarare än att de jobbade hemifrån. Det innebär att personalen gör dokumentation och skriver utredningar hemma samt har större delen av sina möten digitalt via Teams och över telefon. Men de har fortfarande fysiska möten med de brukare som behöver det. Vuxenheten inspirerades bland annat av stöd- och rehabiliteringsarbetssätt "Walk and talk" och att träffas där brukaren önskar.

DE BÖRJADE möta sina klienter utomhus på allmänna platser, som parker och torg. En fördel, menar Erik Bengtsson, är att brukaren själv kan vara med och bestämma var de ska ses. En person som hade hund ville till exempel träffas i en hundrastgård. Det är viktigt att föra en dialog med personen och vara lyhörd för vad hen känner sig bekväm med, säger Erik Bengtsson.

Han tycker att mötena blir bättre utomhus.

– Det är relationsbyggande och vi kan samtala på ett annat sätt. Vi möts på en gemensam arena som inte är socialtjänstens lokaler, en allmän plats som är ►

Erik Bengtsson arbetade som socialsekreterare på vuxenenheten på socialförvaltningen i Helsingborg fram till hösten 2020.

NYCKELORD

- Nyttänkande
- Lyhördhet

Walk and talk är relationsbyggande – man gör något tillsammans och bygger upp ett förtroende.

” Den största vinsten är att vi har blivit mer flexibla i olika mötesformer. ”

► till för oss båda. Det tar såklart inte bort maktbalansen mellan den professionella och den som söker hjälp, men den jämnar ut balansen något.

Majoriteten av mötena som hålls utomhus handlar om olika insatser. Det kan vara med personer som är i behandling, bor på socialtjänstens boenden eller har stöd från öppenvård eller boendestöd. Uppföljningsmöten fungerar också bra utomhus. Då träffar socialsekreteraren och den som utför insatsen, till exempel öppenvården eller boendestödaren, personen som får insatsen tillsammans för att gå en promenad och prata om hur kontakten fungerar.

MEN ALLA MÖTEN är inte lämpliga att hålla utomhus. När det gäller personer som Erik Bengtsson ska träffa för första gången funkar det bäst att ses i socialtjänstens lokaler. Ofta kan klienterna behöva träffas ett par gånger innan de

känner sig bekväma med att mötas ute. Delar av en utredning kan till exempel göras utomhus, medan känsligare bitar är bättre att ta inne på kontoret.

– Vet jag att vi till exempel ska prata om familjeförhållanden i personens historia som inte fungerat så bra, eller andra saker som kan väcka känslor, upplever jag det som tryggare att träffas inne i våra lokaler. Vissa vill också hellre ses hos oss än på en allmän plats.

Han upplever att brukarna är positiva till att träffas utomhus och få vara med och påverka var mötet ska äga rum.

För att ändå kunna ta emot medborgarna på kontoret har socialtjänsten satt upp skyddsglas i besöksrummen.

Erik Bengtsson

Erik Bengtsson upplever att klienterna har stor förståelse för smittskyddsåtgärden.

Men själv tycker han att det hämmar relationen.

– Vi försöker bygga upp och möblera besöksrummen så att de ska vara trevliga och relationsbyggande, och så sätter man ett skyddsglas mitt i det. Bara att ha ett fysiskt föremål mellan oss, även om det är genomskinligt, gör något med samtalet.

ETT ANNAT VERKTYG som socialtjänsten har börjat använda är att träffa medborgarna vid något av stans utegym. Då kan den professionella och medborgaren som behöver stöd antingen bara prata eller samtidigt träna ihop.

– Det är också relationsbyggande, som walk and talk, att vi gör något tillsammans. Vi bygger upp relationen så att vi redan nu, eller senare, kan prata om tyngre saker. Att träna tillsammans främjar också den fysiska hälsan, även om det inte är socialtjänstens primära uppdrag.

ATT TRÄNA IHOP kan också vara en del i förändringsarbetet, fortsätter han, om personen till exempel har en behandling utifrån ett missbruk. Då kan hen behöva byta sammanhang och umgänge och hitta andra saker att fylla sin dag med. Sedan finns det vissa som är intresserade av träning och därför föredrar den mötesformen.

Tidigare hade Erik Bengtsson fysiska möten tillsammans med brukare och samarbetspartners inom regionen för att arbeta med personens SIP, samordnad individuell plan. Här samordnas insatser från socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Under pandemin sker SIP-mötena med det digitala verktyget Teams.

Ofta sitter socialsekreteraren tillsammans med brukaren på ett smittsäkert sätt samtidigt som personer från hälso- och sjukvården finns med på länk. Erik Bengtsson tycker att fysiska möten där alla sitter i samma rum är mer givande, även om Teams är en bra lösning under pandemin.

– Sitter vi vid samma bord hör alla vad de andra säger, det finns inte

utrymme för något strul i själva kommunikationen. På distans är det också svårt att läsa av folk; har sjuksköterskan förstått vad jag menar? Det är en fördel att ha brukaren i rummet, för det viktigaste är att brukaren förstår vad som planeras och vem som gör vad.

Samtidigt, tillägger han, är de digitala SIP-mötena tidseffektiva. I vanliga fall kan det ta två timmar att ta sig till och från ett möte på till exempel ett sjukhus.

ERIK BENGTOSSON längtar efter att pandemin ska ta slut och att arbetet i stort ska gå tillbaka till det normala. Särskilt skyddsglasat i besöksrummen ska bli skönt att slippa. Men samtidigt finns det flera verktyg som han vill fortsätta använda även i framtiden. Walk and talk är en favorit som är här för att stanna, liksom möjligheten att utgå hemifrån i arbetet. Han tror att pandemin har ökat socialsekreterarnas förmåga att tänka utanför boxen.

– Den största vinsten är att vi har blivit mer flexibla i olika mötesformer, att vi kan träffas ute eller ha digitala möten. Jag tror både att vi själva kommer att fortsätta med det efter pandemin och att efterfrågan från medborgarna på olika mötesformer ökar. ◀

Tänk på vid möten utomhus

- Var lyhörd för vad brukaren känner sig bekväm med.
 - Bättre förutsättningar att bygga relation jämfört med socialtjänstens kontor.
 - Alla möten lämpar sig inte för att träffas utomhus. Kontoret är bättre första mötet eller vid samtal som väcker känslor.

1

SIP-möten över Teams

Socialtjänsten samverkar med brukare och hälso- och sjukvården utan att alla är i samma rum.

2

Skyddsglas i besöksrummet

Gör det möjligt att träffas på socialtjänstens kontor.

3

Walk and talk

Mötespromenader där det passar dig och den du ska träffa bäst.

4

Utegym

Socialsekreterare och behandlare träffar brukare vid utegym för att prata och träna.

OMVANDLAR HATET TILL KÄRLEK

Socionomen har gått på djupet med före detta kriminella som nu blivit socionomer och hjälper andra avhoppare. Du måste förstå hatet för att lyckas omvandla det till kärlek, säger de.

AV TIM ANDERSSON FOTO YLVA SUNDGREN

← Samsteget bildades för att försöka göra någonting åt en skenande våldsamt utveckling. De tre grundarna åker med jämna mellanrum tillbaka till de platser där de växte upp. "Det är hårdare nu än då. Det är samma tankar, samma ilska, samma hat, mer våld och mer död", säger Ali Keivandarian, längst till vänster i bild.

D

DARIUS BLEV "SÅLD", som han säger. En person i hans närhet tog emot 250 000 för att lura ut honom till en plats där några fiender väntade. Han överlevde avrättningen, men en annan person dog under den efterföljande skottlossningen. Darius greps misstänkt för bland annat grovt våld, men dömdes för grovt olaga hot. Nu är han kopplad till frivården.

På sin arm har han tatuerat in ett årtal och ett namn, till minne av sin bästa vän. Han dömdes vid samma tillfälle och mördades i sitt garage efteråt.

– Jag har aldrig gråtit så mycket. Vi var som bröder. Man ringde honom för att få tag på mig. Hans mamma ringde mig för att få tag på honom.

Vi befinner oss i ett av alla dessa kedjekaféer med foton av italienska råvaror i motljus och kaffe för 35 spänn koppen. Finns det en svensk medelklassnormalitet är den här. Men gränserna har börjat luckras upp. Förra året sköts det mer än någonsin tidigare i Sverige, och nu måste också stockholmare med fina adresser ibland ta

omvägar kring glassplittret.

– Vi valde den här platsen för att den är långt bort från konflikterna. Men på vägen hit såg jag ändå ryggen på en gammal fiende, säger Anders Stensson, tidigare ledare för den ökända Bro-ligan.

Han tog med Darius hit. Med sig har han också en glad liten pojke. Ibland sliter han sig från mobilskärmen för att komma fram och krama sin pappas väldiga överarm.

På Anders Stenssons hals står det "guilty", men en vit polokrage täcker tatueringen. Han bestämde sig förra året för att inte missa fler av sonens födelsedagar, och hoppade av. Nu arbetar han hårt för att få så många gamla kollegor som möjligt med sig bort från gatan.

– Jag har också barn, berättar Darius. Två stycken. Mitt ex sade åt mig att jag fick välja: dem eller kriminaliteten. Jag valde kriminaliteten. Det är någonting jag ångrar.

KRING KAFÉBORDET finns ytterligare en person: Payam Golshani, med penna och block och socionomexamen, men med ett ordförråd och erfarenheter som han delar med sina klienter. Han och Anders Stensson har nyss inlett ett samarbete.

– Vi är här i dag för att du vill leva ett annat liv, eller hur? säger Payam Golshani.

– Ja, jag pallar inte längre, säger Darius.

Han torkar sig i pannan med en servett, och ser sig ofta om över axeln. Det gör Anders Stensson också. Det är gammal vana, säger de.

Darius, kriminell så långt tillbaka som han själv kan minnas och av polisen utpekad som

A portrait of Payam Golshani, a man with short dark hair and a beard, wearing a dark blue puffer jacket. He is looking slightly to the left of the camera. The background is dark with some out-of-focus lights.

← När Payam Golshani bestämde sig för att förändra sitt liv flyttade han till Östersund och pluggade till socionom. Studierna fick honom att förstå sig själv och sin tidigare situation på ett nytt sätt. "Jag brukar säga att utbildningen har gjort mig till min egen terapeut."

Payam Golshani

JOB: Enhetschef för ett LSS-boende i Stockholm och driver Samsteget.

ÅLDER: 28.

BOR: I Stockholm.

FAMILJ: Sambo och katten Felix.

” Vi insåg båda varför vi pluggade till socionomer: för att försöka förändra de områden vi kom från. ”

► ledare för ett av Stockholms nätverk, är runt trettio år gammal. Äldre än så räknar man inte med att bli i hans värld.

– Om du vill ut så går det, säger Payam Golshani. Det kommer att bli tufft, men vi kommer att vara med dig hela tiden.

AVHOPPARVERKSAMHETEN Samsteget startades 2019, och hittills har man hjälpt tretton tungt kriminella personer. Meningen med föreningen är att fungera som bro över till det etablerade samhället, att fånga upp dem som inte litar på myndigheterna. Idén föddes på Mittuniversitetet i Östersund.

Det var 2015 och Payam Golshani hade lämnat det mesta av sitt kriminella liv bakom sig. Försökte också sluta med gräset, men det tog något år till. Först i skolbänken, bredvid ”helt vanliga svenskar”, som han säger, insåg han på allvar hur annorlunda han var.

Helt ensam om sin bakgrund var han dock inte. Snart lärde han känna Thor Alm från Gottsunda utanför Uppsala.

– Vi började umgås, och vi insåg båda varför vi pluggade till socionomer: för att försöka förändra de områden vi kom från. Vi har båda sett mycket social misär och själva varit inne i kriminaliteten, berättar Payam Golshani.

HAN SITTER PÅ en servering tillsammans med Thor Alm och Ali Keivandarian, Payam Golshanis kusin och den tredje personen bakom Samsteget. Det är kväll. De har allihop slutat sina ordinarie heltidsjobb för dagen. (Avhopparverksamheten sköter de på sidan om, till stor del ideellt.)

– Det är svårt för unga att få hjälp av socialtjänsten, det var vår erfarenhet, fortsätter Payam Golshani. Det finns en misstro från ungdomarnas sida. Många förstår inte att socialtjänsten finns till för att hjälpa människor.

Själv kom han i kontakt med myndigheten när han var fjorton år. Då blev han första gången påkommen med cannabis. Han hade börjat röka när han var tretton, och från femton gjorde han det dagligen. Hemma var det ”kaosbråk” fem dagar i veckan. Gräset lugnade.

– De äldre i området sade åt mig att aldrig prata med soc. Där förstärktes misstron. Jag förstod inte att de bara ville kolla, ’hej lilla unge, allt bra med dig?’. I stället tänkte jag: Shit, här har vi några som vill pumpa mig på information om mina vänner.

FÖR ATT FÖRSÖRJA missbruket började han att stjäla. Det ledde över till tyngre kriminalitet, misshandel och drogförsäljning, som pågick parallellt med socmötena. Han berättar om ett växande hat mot det etablerade samhället och dess institutioner. I hans fall var det kopplat också till rasism.

– När jag och mina kompisar var 13–14 år och gick på NK fick vi direkt väktare efter oss. Fast vi inte hade någon intention att sno något. Fuck samhället, tänkte vi – driver ni med oss?!

FÖR THOR ALM var situationen den motsatta: Han är vit och var därför den i gänget som skickades in i klädbutikerna med folieväska. Ingen misstänkte honom. Fast utanförskapet fanns där ändå. Och hatet. Han växte upp med en ensamstående pappa utan närvaro och tolerans för ►

”Man blir blind för hur djupt destruktiv man är inne.”

► känslotvingar. Han blev instängd och ensam, sökte sig under högstadiet till andra individer i marginalen. Liksom för Payam Golshani började hans tillvaro att slutta tvärt ned mot tyngre kriminalitet.

– Jag tror man blir ganska blind själv för hur djupt destruktiv man är inne. Från att baxa cigaretter till att tjuvkoppla en bil – det är ganska stora grejer.

Han agerade så dumdrigt, säger han. Miss-handel, narkotikabrott. Han struntade i om han åkte fast.

– Varför gjorde jag det ens? säger han rätt ut i luften. Jag saknade insikt.

– Brist på uppmärksamhet, säger Ali Keivandarian. Med tanke på det som du berättade om din pappa.

– Ja, säger Thor Alm, brist på uppmärksamhet.

OCH NU DÅ, hatet – finns något av det kvar? Ali Keivandarian, som har en liknande bakgrund som de två andra, berättar att han fortfarande känner sig annorlunda, men att han mår så bra nu att han inte låter det påverka honom.

– Hatet följde mig många år in i arbetet. Det var svårt att bli kvitt det. Men det jag insåg var att hatet kunde bli mitt språk med dem som fortfarande befinner sig mitt i det. Det låter helt sjukt, men det funkar. Just det som förut var i vägen mellan mig och socialtjänsten och polisen, är nu det som gör att jag kan hjälpa andra.

DARIUS HAR ALDRIG tidigare velat ha hjälp från några myndigheter. När han till sist ändrade sig blev han besviken över responsen.

– Senast jag var i kontakt med soc var för två veckor sedan. Jag berättade att jag var beredd att göra någonting annat. Då sade de till mig:

Gå på en öppenvårdsbehandling. Så jag går dit och pissar två gånger om dagen. Var är hjälpen? Det är ingen hjälp. Jag behöver motivation. Jag behöver prata.

– Ja. Behöver du pissa kan du gå och köpa en sticka på Apoteket, säger Payam Golshani.

– Och så säger de: 'Om du är positiv måste vi ringa soc och anmäla dina barn'. Jag bara: 'Lyssna, jag är inte positiv. Jag väljer själv att komma hit. Men ska du blanda in mina barn i det här så vill jag inte'.

Det blir under mötets gång tydligt att Darius utvecklar ett visst förtroende för Payam Golshani. De har gemensamma referenser, gemensamma bekanta i kända ligor. Darius axlar sjunker ned, han skojar lite. Och han säger det förresten rätt ut:

– Hade det inte känts bra hade jag gått på en gång.

Men efter det här då, vad är vägen framåt? Hur ser Samstegets plan ut? Att han behöver skyddat boende och skyddad identitet är uppenbart. Han måste bort från den förort där han bor.

SEDAN BÖRJAR ett långsiktigt arbete. En grundläggande sak är att få ordning på "bashälsan". Det betyder helt enkelt att klienten skaffar sig sunda vanor kring sömn, mat och träning. Rutiner är avgörande. Man bygger med små steg och mål upp självkänslan och ett nytt, konstruktivt liv. Anders Stensson kommer att finnas där för honom på daglig basis, också när det gäller rent praktiska saker.

– Jag följer med dig till banken, inte med luva utan för att ta en kölapp, öppna ett bankkonto, skaffa Swish, du vet, göra alla de här vanliga sakerna som du och jag aldrig har gjort. Vi kommer att ha rutiner där du kanske går upp åtta på morgonen, och jag går med dig och barnen

← Ali Keivandarian, som växte upp med en arbetslös, deprimerad mamma och en yngre bror, började stjäla som barn. "Socialen betalade hyran, men det fanns inga pengar till kläder, mat eller godis. När vi hade fredagsmys i skolan kunde jag inte fråga mamma om tjugo spänn till bullar. Så jag fick ta saken i egna händer."

Ali Keivandarian

JOBB: Mäklare och driver Samsteget.

ÅLDER: 35.

BOR: I Stockholm.

FAMILJ: Katterna Claudine och Loulou på deltid.

A close-up portrait of a man with short brown hair, a beard, and blue eyes. He is wearing a dark, high-collared jacket. The background is dark with some blurred lights.

Thor Alm har inte längre någon kontakt med sin gamla, kriminella bekantskapskrets.

”Många av dem är fortfarande djupt inne i ett destruktiv beteende. Ett exempel är en vän som blev skjuten i huvudet för ett år sedan. Han överlevde, tack gud för det, men jag fokuserar på mitt liv här och nu.”

Thor Alm

JOBB: Skolkurator i Stockholm och driver Samsteget.

ÅLDER: 31.

BOR: I Stockholm.

FAMILJ: Sambo.

”Till slut förstod jag att jag ville leva ett ärligt liv.”

► till dagis, för att ta några exempel, säger Anders Stensson.

NÄR MÖTET BÖRJAR närma sig sitt slut frågar Payam Golshani vad Darius egentligen vill med sitt liv.

– Vad är drömmen?

Darius tar ett djupt andetag.

– Det är faktiskt sådant här som ni håller på med. Hjälpa andra, folk. Helst behandlingsassistent. Jobba på ett behandlingshem. Du vet, jag har varit med om mycket. Jag har varit i stora krig. Jag har blivit skjuten med sju skott. Det har skjutits hej vilt. Jag har suttit häktad för grova grejer. Jag har kört allt det där, det är inget som intresserar mig längre. I min ort – ingen annan i min ålder är kvar där.

Darius reser sig upp och skakar hand. Sedan kysser han Anders Stenssons son med ett ljudligt smack på pannan.

– Jag vill lägga till en sak också, säger Payam Golshani. Det du säger att du vill göra i framtiden: du ska veta att det finns goda möjligheter att göra det hos oss. Människor med dina erfarenheter växer inte på träd. Har man din kunskap och lyckas vända sitt liv kan man hjälpa andra. Det är precis det som behövs.

MAN MÅSTE FÖRSTÅ hatet för att kunna omvandla det. Det är den alkemiska kärnan i Samstegets filosofi. Ingenting är så värdefullt som tidigare aktiva i arbetet mot den växande gängkriminaliteten. De tre grundarna talar om en ”snöbollseffekt”, och om att skapa en rörelse i samhället med positiva förebilder. De vet vad de talar om – det var just sådana personer som en gång hjälpte dem själva ut.

I Payam Golshanis fall handlar det om en äldre släkting, förut tungt kriminell men nu en laglydig bilmekaniker i Spanien. Under tonåren tillbringade han tre somrar i rad med honom.

– Han sparkade upp mig klockan sju.

Vi var ute och powerwalkade varje morgon, tränade på gymmet varje dag. Under de perioderna slutade jag med drogerna. Genom att se honom jobba hårt fattade jag för första gången att okej, det finns ett annat liv, där du kan bli framgångsrik och göra pengar bara du anstränger dig.

NÄR PAYMAN GOLSHANI kom hem till Sverige föll han alltid in i gamla mönster igen. Men de där somrarna öppnade en glipa i tillvaron som växte och till sist, när det var som mest hopplost, gick att ta sig igenom.

Thor Alm har en besläktad berättelse. En avgörande vändpunkt för honom kom när han var sjutton och irrade omkring i ett fullkomligt kaos. Han hade åkt dit för skadegörelse och deltog i ett nytt testprogram hos Frivården.

– Jag fick träffa äldre kriminella, som satt inne och skulle försöka förmedla någon form av förstäelse och empati för vår situation och vart vi var på väg. Jag fick faktiskt insikter där. Till slut förstod jag att ville leva ett ärligt liv.

FRÅN ATT MAN har bestämt sig är dock vägen lång. Man får räkna med återfall och yttre motstånd – Ali Keivandarian blev upprepade gånger misshandlad av gamla vänner.

Svårast är kanske ändå den inre processen. Vem är man utan någonting innanför byxlinningen? Rannsakan: Vad har man gjort? Självinsikt är ett av Samstegets nyckelord. För att kunna utföra sina handlingar har man tryckt bort sådant som kärlek, självförakt, förluster, kanske objektifierat alltsammans i svart bläck på kroppen, eller ”skalet”, som tidigare gängledaren Anders Stensson kallar det.

– I dag kan jag få en glädjetår för att jag ser min son le. Förut fanns inte det. I den kriminella miljön är man känslomässigt avstängd. ◀

Darius heter egentligen någonting annat.

Nu väntar socionomstudenterna med spänning på vilken C-uppsats som landets Socialhögskolor röstar fram som vinnare.

Finalister i vår C-uppsatsstävling

Läs alla bidrag
PÅ SOCIONOMEN.SE
/C-UPPSATS

Vad handlar er C-uppsats om?

FRIDA OTTOSSON & SARA SILWER

Örebro universitet:

– Den handlar om hur medierna framställer gängkriminalitet och riskfaktorer som kan leda till gängkriminalitet. Medierna har en stor definitionsmyndighet i samhället och hur vi talar om ett problem kan påverka vår förståelse om ämnet.

– Vi tittade på 17 artiklar i rikstidningar och använde oss av en diskursanalys av Carol Lee Bacchi. Vi valde fyra frågor om hur problemet och riskfaktorer framställs och vilka antaganden som ligger bakom. Vi har också kollat på vad som lämnas oproblematiserat och vilka effekter det får.

– Vi såg att det ofta talas om riskfaktorer på individnivå. Gängkriminalitet beskrivs som något unga män väljer och det framställs som att det beror på individuella egenskaper. Vi har också sett att de åtgärder som vidtas ofta riktas mot individer och inte är så samhällsövergripande. Det kanske skulle behövas ett fokus på strukturella förhållanden också. Vi menar att ett helhetsperspektiv skulle vara föremål för framtida diskussioner.

NIMBRA SVANBERG & TINA-MARIA NYQVIST

Malmö universitet:

– Det finns mycket information till föräldrar, podcasts, serier, böcker. Vi ville ta reda på vilken typ av föräldraskap som idealiseras i den här informationen och varför.

– Vi valde två populärvetenskapliga handböcker som riktar sig till föräldrar och gjorde en kvalitativ innehållsanalys. Det är populära böcker som också används i professionella sammanhang.

– Det föräldraskap som idealiseras beskriver ofta föräldrar i medelklassen med goda materiella och kulturella förutsättningar. Mycket ansvar för hur barnet utvecklas lades på enskilda föräldrar och deras förmåga och föräldraskapet framställdes som mycket riskfyllt. Det fanns en individualistisk syn på individen och vi saknade ett strukturellt perspektiv för att förstå barns välmående.

– Det ger en förståelse för att kraven ser olika ut beroende på vilken tid man lever i. Det ger ett klassperspektiv och en insikt om att alla inte har samma förutsättningar att leva upp till kraven.

HELENA CHABBANI & SANDRA NORLANDER

Högskolan i Gävle:

– Vi har studerat parboendegarantin i äldreomsorgen, en relativt ny lagstiftning. Vi ville titta på hela processen från ansökan till att beslutet verkställs för att se vilka utmaningar som finns. Det är ett område där det inte finns så mycket forskning sedan tidigare.

– Vi intervjuade både biståndshandläggare som fattar besluten och enhetschefer på äldreboenden som verkställer besluten.

– Samtliga var positiva till lagstiftningen. Men det framkom att det finns många etiska aspekter och att lagen har tolkats olika. Tolkningen att sammanbo kan vara i samma rum/lägenhet eller på olika avdelningar under samma tak. Det fanns också skillnader i vilka relationsformer som hade beviljats parboende. Några hade bara erfarenhet av par i en kärleksrelation medan andra hade beviljat parboende till syskonpar eller en förälder och ett barn som hade bott tillsammans länge. Arbetet kan vara ett bidrag till riktlinjer för hur man jobbar kring parboendegarantin.

Vem vinner priset för Sveriges bästa C-uppsats?

Socialhögskolorna på samtliga universitet och högskolor väljer själva ut den bästa C-uppsatsen på respektive socionomutbildning. De utvalda uppsatserna publiceras på Socionomens hemsida och går därefter till final. När Socionomen publicerat alla bidrag utses en vinnare av en expertgrupp. Den vinnande författaren får ett stipendium på 10 000 kr, av Socionomen!

LSS-BOKEN, 2u
Stöd till beslutsfattare och yrkesverksamma

Ellinor Englund,
Ylva Lindblom

ISBN: 978-913911751-3

DÖDSBOUTREDNINGAR OCH DÖDSBOANMÄLNINGAR, 1u
En handbok om kommunens ansvar

Kalle Larsson

ISBN: 978-913911717-9

NYA SOCIALLAGARNA, 34u
Med kommentarer i lydelsen den 1 januari 2021

Lars Lundgren,
Per-Anders Sunesson

ISBN: 978-913902339-5

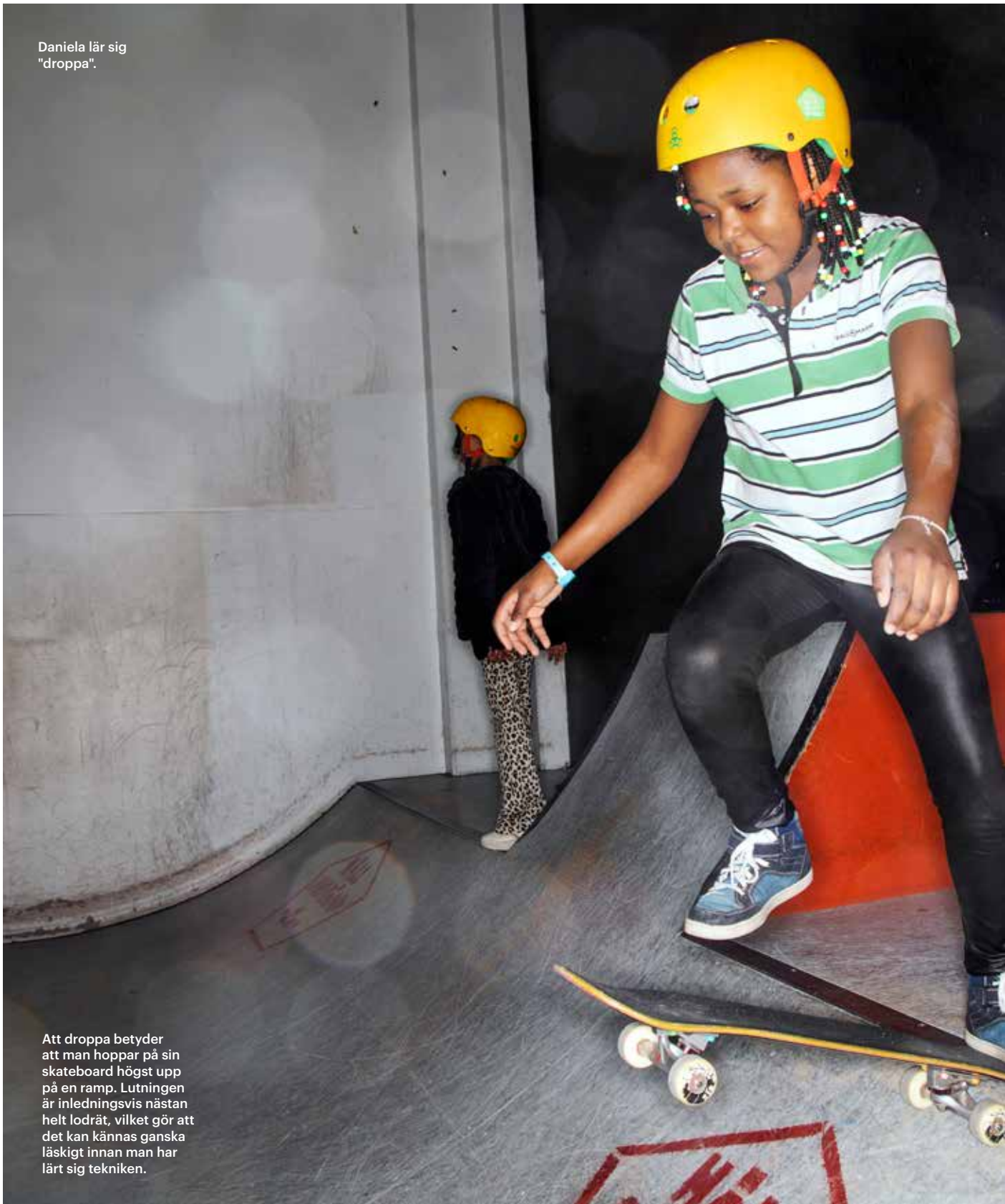

SOCIALPOLITIK OCH SOCIALT ARBETE, 5u
Historia och idéer

Leif Holgersson, Lars Grönwall,
Pia Aronsson

ISBN: 978-913911591-5

Daniela lär sig
"droppa".

Att droppa betyder att man hoppar på sin skateboard högst upp på en ramp. Lutningen är inledningsvis nästan helt lodrät, vilket gör att det kan kännas ganska läskigt innan man har lärt sig tekniken.

EN NATION AV SKATERS

Det är fredag kväll och i Fryshusets skatehall är det fullt ös. Projektet Skate Nation som skapades för att integrera nyanlända flyktingar drivs nu av flyktingarna själva. Skateprojektet, som är kopplat till andra samhällsaktiviteter, hjälper flyktingbarnen in i den svenska kulturen.

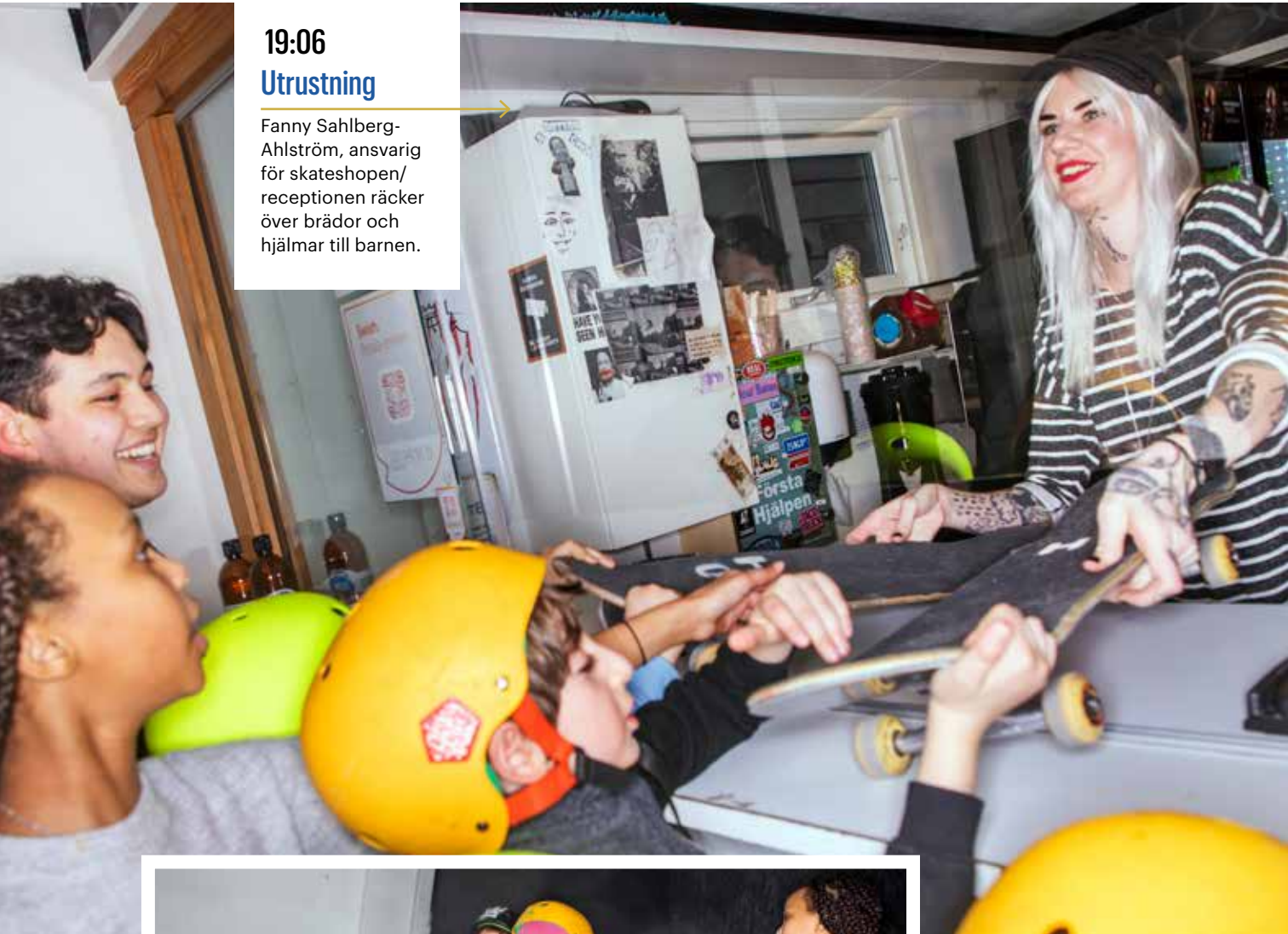
FOTO & TEXT ANNA SIMONSSON

19:00

Snart fylls de båda skate-hallarna med orädda, skejtande barn. Ljudvolymen är hög och stämningen god. Några ramlar men tar sig snabbt upp igen. Många kan redan åka medan andra får hjälp av en ledare eller en kompis för att så småningom glida över golvet för egen maskin.

19:06
Utrustning

Fanny Sahlberg-Ahlström, ansvarig för skateshopen/receptionen räcker över brädor och hjälmar till barnen.

19:14
Värmer upp

Elahe Guolami värmer upp tillsammans med sina vänner. Elahe kommer från Afghanistan och har varit i Sverige i sex år.

– Jag har åkt med Skate Nation runt fem gånger. Jag brukar ramla ganska ofta och få sår men det är ändå roligt att få lära sig att skejta. Speciellt att hoppa. Det är svårt att hålla balansen men jag har definitivt blivit bättre. Både på balansen och att hålla fart.

BILDREPORTAGE

Elahe Guolami,
12 år.

Daniella Mogara,
10 år.

Mikiele Fikre,
12 år.

Nematollah Jooya,
18 år och ledare.
– Jag har varit i
Sverige i snart
fem år och jag
började åka 2016.
Genom Skate
Nation har jag
lärt känna nya
människor och
fått mycket
kompisar. Det
har blivit som
en stor familj.

20:04

Hjälpande hand

Alice Tande instruerar dropptechnik. Många vill prova att droppa. För en del är det första gången de provar och då är det väldigt skönt att någon står bredvid och hjälper till.

19:50 Trivs i nya landet

Daniella har varit i Sverige i två år. Hon kommer ursprungligen från Kongo och har åkt med Skate Nation i tio månader. – Det är så kul att vara här, skejta runt, droppa och träffa vänner. Och jag har precis lärt mig att droppa själv! Jag har alltid sportat mycket, jag har till exempel gått på gymnastik och spelat fotboll. Kroppen behöver röra sig, det är bra för kroppen och det är kul för mig. – Jag trivs mycket bra i Sverige, jag gillar skolan och det är roligt att få nya vänner. Om jag inte hade kommit till Skate Nation så tror jag att jag skulle ha försökt att skejta ändå.

19:53 Våga och vinna

Qays, 8 år, kämpar med att ta sig ner för trapporna med sin skateboard. Ledaren Nematollah Jooya hjälper till – ner och upp igen. Till slut har Qays byggt upp modet att prova själv. Och han sätter det! Lycklig över att ha vågat, och att ha klarat, vill han bara köra mer och mer.

20:15

Grundaren

Viktor Telegin, ansvarig och grundare av Skate Nation

Hur kom du på den här idén?

– Det började under flyktingkrisen 2015/2016. Jag, som många andra, kände att jag ville göra något. Skateboard är hela mitt liv och jag vet vilka fördelar skateboard bär med sig för att hjälpa folk att komma in i grupper och känna sammanhang. Det här var under en period då väldigt många barn bara satt stilla på olika boenden utspridda i Stockholm. Då tyckte jag att det var kul att ge dem en aktivitet samtidigt som det var ett sätt att välkomna dem och integrera dem i samhället.

– Med tiden blev de äldre, erfarna deltagarna coacher eftersom vi märkte att de kom in i projektet så pass bra. På så sätt kände de att de fick en tydligare roll.

På vilket sätt integreras ungdomarna i kulturen?

– Alla kan åka på samma yta, oberoende av hur duktig du är. Det är en kultur som i grunden är uppbyggd av outcasts – personer som kanske känner att de inte passar in och det skapar stor mångfald. Så när vi väl dök upp tog Stockholms skatescen emot dessa ungdomar med öppna armar.

– Detta har gjort att killarna och tjejerna som har skejtat med oss har fått vänner som skejtar. Och när de själva har en skateboard under armen så går de från att tituleras som ensamkommande flyktingar till att kallas skejtare. Helt plötsligt har de en identitet som gör att tröskeln in i samhället blir väldigt mycket lägre.

– De barn och unga som skejtar med oss lär sig svenska betydligt snabbare än de som inte kommer hit.

20:32 Får tröst av kompisarna

Assma har ramlat och slagit sig. Hon får hjälp av Viktor Telegin att ta bort stickor från byxbenen. Vännerna Assma och Reyhane tröstar.

20:50 Hemgång

Kistabarnen är på väg ut från hallen för att bege sig hem.

Eventuell annons annars sista sida
på fältrepet.

Pluggannons

Pluggannons

Eventuell annons annars sista sida
på fältrepet.

Debatt

Utbildningen om **mäns våld mot kvinnor** måste baseras på bästa tillgängliga kunskap – det gör den inte nu.

Margareta Hydén
Professor emerita i
socialt arbete. Socionom.
Leg. psykoterapeut.

»GÖR OM OCH GÖR RÄTT, JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETEN!«

Det är något märkligt med kvinnofridsområdet. Det är ett i det närmaste överpolitiserat område som regeringar styrt genom lagändringar och strategiska planer. Sverige är det mest jämställda landet i EU, samtidigt som vi ligger över EU-genomsnittet när det gäller våld mot kvinnor. De politiska ansträngningarna har uppenbarligen inte lett till en bättre situation för svenska kvinnor än för kvinnor i länder som bemödat sig betydligt mindre. Vad kan vi göra annorlunda? Att satsa på utbildning har varit ett förslag som nu blivit verklighet. Genom en ändring i högskoleförordningen har ett nytt examensmål införts och Jämställdhetsmyndigheten tillsammans med Nationellt centrum för kvinnofrid har i uppdrag att utbilda universitetslärare som sedan ska utbilda stora grupper studenter.

DISKUSSIONEN om mäns våld mot kvinnor har främst baserats på ideologiska ställningstaganden. Detta avspeglar sig i de kurser som erbjuds, som exempelvis den om relevanta teoribildningar

och metoder. Universitetslärarna får lära sig att de ska förmedla att våldtäkt är en mans medvetna handling genom vilken alla män håller alla kvinnor i ett tillstånd av rädsla och att patriarkatet upprätthålls genom det äktenskapliga kontraktet som är ett socialt accepterat sätt för män att få tillgång till kvinnors kroppar.

DE SKA OCKSÅ undervisa om "våldets normaliseringsprocess", där våld ses som en del av en manlig strategi för att bryta ner kvinnans självkänsla så att han kan dominera henne. För att nå sitt mål kontrollerar och isolerar han henne och växlar mellan "värme och våld" (dvs. han inte är våldsam hela tiden). Genom detta får han sexuell tillfredsställelse och "konstituerar sin maskulinitet." Kvinnan responderar genom att underordna sig och "normalisera" våldet. Denna tes har aldrig prövats vetenskapligt.

Det är som om budskapet är att "om du har den rätta tron och lär dig att tala om problemet på rätt sätt, så löser sig resten av sig själv". Det gör det inte. De yrkesverksamma som har till uppgift att agera utanför seminarierummet, måste vara utrustade med bästa tillgängliga kunskap om problemets beskaffenhet, samt ha kunskap om vilka arbetsmetoder som är lämpliga att använda.

GÖR OM OCH GÖR RÄTT, Jämställdhetsmyndigheten! Det är tragiskt att Sverige ligger över EU-genomsnittet när det gäller våld mot kvinnor. Låt Sveriges socionomer ta del av bästa tillgängliga kunskap. Våldsutsatta kvinnor och deras barn är värda att möta välutbildade professionella.

HÄR ÄR NÅGRA FÖRÄNDRINGSFÖRSLAG:

- Konsultera de databaser där vetenskapligt grundad internationell kunskap finns lagrad. Överväg att ge uppdrag åt Statens beredning för medicinsk och social utvärdering att göra en kunskapssammanställning

som grund för utbildningsinsatsningen.

- Driv frågan om kunskapsutveckling långsiktigt genom att ta initiativ till utvecklandet av ett forskningsprogram likt det som nu pågår om tillämpad välfärdsforskning inom Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd.

- Låt barnens situation belysas.
- Rikta kunskapsintresset mot att förstå de responser som leder till förändring.

Margareta Hydén
Professor emerita i socialt arbete.
Socionom. Leg. psykoterapeut. ◀

» Det är tragiskt att Sverige ligger över EU-genomsnittet när det gäller våld mot kvinnor. Låt Sveriges socionomer ta del av bästa tillgängliga kunskap.«

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETEN REPLIKERAR

”Då uppdraget genomförs i nära samarbete med universitet och högskolor är vi trygga med att arbetet vilar på vetenskaplig grund.”

DET ÄR VIKTIGT ATT våldsutsatta kvinnor och deras barn möter välutbildade socionomer och andra professionella. Det var en av anledningarna till att regeringen 2018 införde ett nytt examensmål i högskoleförordningen om att visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETEN har i uppdrag att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd till aktuella lärosäten. Vi arbetar för att inkludera ett flertal lärosäten och forskare vid dessa för att omfatta hela området mäns våld mot kvinnor och nå så många som möjligt under uppdragstiden. Vi samverkar med Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet och Barnafrid vid Linköpings universitet

som är inskrivna i uppdraget, därutöver samarbetar vi med Ersta Sköndal Bräcke högskola, Göteborgs universitet och Malmö universitet. Då uppdraget genomförs i nära samarbete med universitet och högskolor är vi trygga med att arbetet vilar på vetenskaplig grund. Innehållet i högskolekurserna som erbjuds ansvarar lärosätena för då dessa är autonoma. Varje program beslutar sedan självständigt om hur de ska undervisa och examinera för att målet ska nås.

ISTANBULKONVENTIONEN som Sverige har ratificerat och som kräver att mäns våld mot kvinnor ska ingå i relevanta utbildningar är utgångspunkten i arbetet. Konventionen fördömer alla former av våld och beskriver våld mot

kvinnor som ett uttryck för historiskt ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män. Den slår fast att våld mot kvinnor är könsrelaterat på strukturell nivå. Sveriges svar på konventionen är den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

FÖR ATT MÄNS våld mot kvinnor ska upphöra har de yrkesverksamma som möter utsatta människor en nyckelroll. Jämställdhetsmyndigheten strävar hela tiden efter att utveckla kunskapsstödet så att de är så väl rustade som möjligt för denna viktiga uppgift. ◀

Berit Jernberg
Avdelningschef,
Jämställdhets-
myndigheten

Sett, läst, hört

Tips på ny facklitteratur

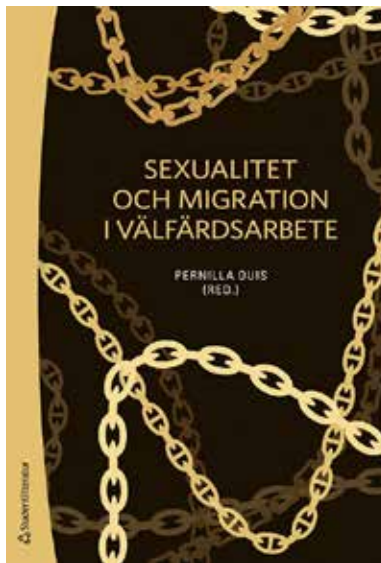
ANTOLOGI

Sexualitet och migration i välfärdsarbete

Pernilla Ouis, Malmö universitet

Pernilla Ouis, professor i socialt arbete, har tidigare medverkat i Socionomens temanummer Ungdomar – sexualitet och frigörelse, nr 4/2009. Med en uppmärksam artikel om muslimska ungdomar i Sverige "Vad innebär egentligen den islamiska sexualmoralens budskap" redogjorde hon för de ramar sexualiteten inom islam befinner sig i. Hon avslutade sin text med att lyfta fram den svåra situation unga muslimer i Sverige befann sig i vid denna tidpunkt då de (liksom deras familjer) levde mitt i konflikten mellan sexualliberalism och religiös moralism. Artikeln blev en viktig pusselbit i förståelsen av det hedersrelaterade våldet.

Ouis har nu gett ut en ny antologi Sexualitet och migration i välfärdsarbete med anledning av de senaste årens samhällsdebatt om sexuella normkonflikter, migranternas sexualbrottslighet och sexuella utsatthet i migrationsprocessen. Antologin behandlar bland

annat frågor som att lära sig förstå sexuella script i ett nytt land, hedersrelaterat våld och förtryck, människohandel, sexualundervisning för migranter och normkonflikter kopplade till sexualitet och samlevnad.

Lena Engelmark

FACKLITTERATUR

Nätverksboken – om mötets möjligheter

Gunnar Forsberg och Johan Wallmark

Här kan vi läsa om erfarenhet och forskning av socialt nätverksmöte och nätverksterapi. Vi får veta mer om metodutvecklingen inom struktur- och processororienterad nätverkspraktik.

Boken lyfter fram relationen, som är en av det sociala arbetets grundpelare, som förutsättning för all utveckling; Människans identitet och "jag-struktur" formas mellan mig och omgivningen på samma sätt som jag är medaktör till andra människors identiteter. Utifrån bokens resonemang formas insikter om vårt eget ansvar att skapa möjligheter för vår egen och andras utveckling.

I del fyra presenteras olika tillämpningar och tillämpningsområden för nätverksterapi. Här får vi ta del av exempel hämtade från verkligheten och kan följa olika processer på nära håll.

Studenter och yrkesverksamma inom den psykosociala sektorn har behållning av boken. Den skapar även "aha-upplevelser" för andra som är intresserade av psykosociala hinder och möjligheter.

PODD: MER ÄN BARA PRAT

Häng med i skolkuratorns vardag

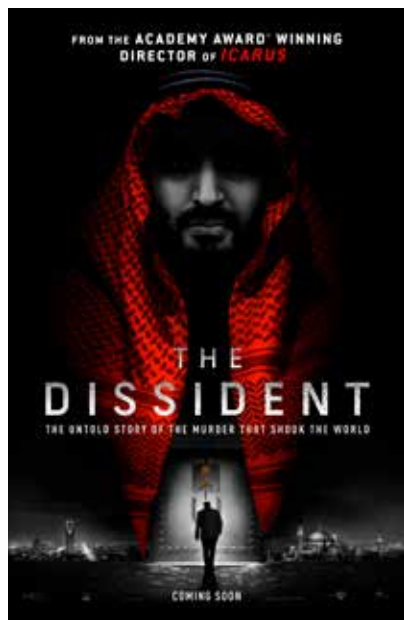
Två pigga skolkuratorer, Evelina Plantin och Emma Gustavsson i Sundbyberg, har skapat podden *Mer än bara prat*. Syftet är att stärka skolkuratorns yrkesidentitet och skapa ett starkare "vi". Det senaste avsnittet har rubriken "Skolkuratorns roll i elevhälsoteamet" där vi får en

tydlig bild av kuratorns uppgift i förhållande till annan skolpersonal.

Häng med i skolkuratorns vardag – det blir skoj. Mer än bara prat finns också på Instagram och du kan skicka frågor till tjejerna som de besvarar i sin podd.

Tips på Socionomfilmer!

Av Fredrik Söderlund

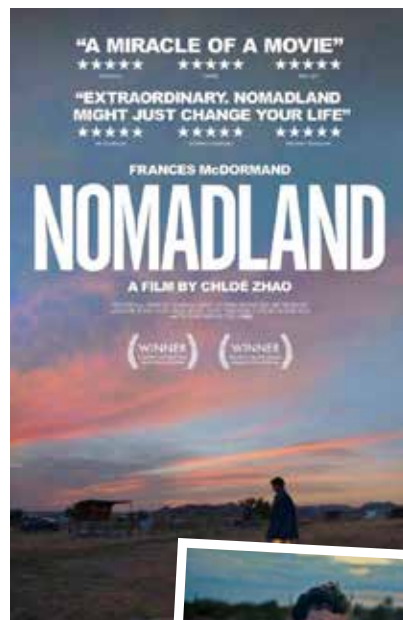
1 The Dissident

Mordet på den Mellanöstern-kritiska journalisten Jamal Khashoggi i Istanbul blev en världsnöhet 2018. Denna spännande och välsmorda dokumentär skildrar hur hans flickvän och flera progressiva dissidenter världen över letar ledtrådar och avslöjar en global nedstämning. Det var uppenbart att den saudiarabiska regimen låg bakom, men makt och inflytande gjorde att mordet aldrig blev uppkälat. "The Dissident" skildrar ett universellt tema, oavsett vilket land du kommer ifrån eller måste fly till. Ämnen som yttrandefrihet, politisk asyl, hot och tillhörighet sätts under lupp. *Går på bio.*

2 Yalda - förlåtelsens natt

Strax innan biorestriktionerna hade den här drabbande filmen premiär. Maryam är dömd till döden efter att mördat sin make Nasser av en olyckshändelse. Om hon ska bli benådad avgörs genom Nassers dotter i direktsänd iransk TV. Premissen är bisarr och samtalet mellan samtliga parter och det som pågår i kulisserna får dig att sitta som på nålar. Mitt i allt kontrollerat kaos smyger sig både klasskildring, social utsatthet, kvinnoförtryck och ett patriarkalt samhälle in. Filmen är baserad på det verkliga programmet "Honey moon". *Finns att streama från Folkets bio, SF Anytime och Triart.*

3 Nomadland

USA:s lågkonjunktur slår hårt mot Fern som ger sig ut på vägarna i sin van för att leva som nomad. Under sin resa träffar hon likasinnade, utstötta överlevare och återkommande vänner. "Nomadland" är en oerhört gripande och mänsklig film om att behöva befinna sig i marginalen och bli sviken av ett land för att genomgå både fysiska och psykiska påfrestningar. En slags socialrealistisk roadmovie där Frances McDormand återigen imponerar. Filmen vann finaste priset i Venedig och är nominerad till sex oscar. *Går på bio.*

**Autism, Asd
och annan
NPF-problematik**

HVB
pojkar 14-19 år

Nyhet!
Familjehem
för barn och
ungdomar

ANNONS

LSS-insatser med fokus på kommunikation

Mo Gård har över 70 års samlad erfarenhet och specialiserad kompetens kring kommunikation, utmanande uttryckssätt och kombinerade funktionsnedsättningar. Vi är ett stiftelseägt idéburet kunskapsföretag som erbjuder individanpassade helhetslösningar inom boende, daglig verksamhet och gymnasiesärskola till personer med intellektuell funktionsnedsättning och/eller autism.

Vi finns på flera platser i landet och har just nu lediga platser att erbjuda. Välkommen att besöka vår hemsida eller ta kontakt med våra kunniga rådgivare:

✉ radgivare@mogard.se ☎ 010-471 6700

mogard.se

MO GÅRD

Faktaförnekare kommer alltid att finnas

I början av pandemin förklarade en vän att hen hade slutat prenumerera på Dagens Nyheter på grund av Peter Wolodarskis ledarsidesattacker mot Folkhälsomyndigheten. Polarisering präglade debatten under pandemins första år. Ofta framställs det som om aggressivitet snivån var unik för denna situation.

Då kom jag ihåg att jag själv slutade prenumerera på Dagens Nyheter på grund av akut ilska över återkommande felaktig information om kärnkraften, jag tror till och med att det hände två gånger. Ledarsidan envisades med att ignorera fakta, i synnerhet skillnaden mellan statistik och verklighet i Ryssland och Kina.

I den frågan framträder nu ett facit: antalet reaktorer minskar i världen. Kärnkraft var ingen lyckad energisatsning. De olösta problemen med kärnwapenspridning och avfallförvaring växer. Den civila kärnkraften avvecklas av marknadskrafterna.

NÄR DET GÄLLER PANDEMIN behöver vi inte vänta ett halvsekel på "facit". Det kan komma snabbt, eller kanske inte alls. Eftersom ingen kan isolera enskilda faktorer i olika länders insatser för att begränsa smittan är det svårt att förstå hur forskningen någonsin ska kunna avgöra vilka åtgärder som ledde till vad. Politik och propaganda präglar både forskning och debatt. Efter ett år visar det sig att Sverige inte har haft högre dödlighet än många av de länder

FOTO: PRIVAT

Åsa
Moberg

författare och journalist

som stängde ner allt, och att ekonomin klarat sig nästan bäst här.

Många tappade fattningen i den första tidens upphetsade skräck, när Anders Tegnell stillsamt hävdade att detta kanske skulle sluta ungefär likadant överallt, oavsett åtgärder. Pandemier har sin gång, som epidemiologer kan något om, i alla fall i princip. Nu vet vi att varje nytt virus har sin egen personlighet. Vi får lära oss Björn

Natikko Lindblads magiska replik: "Jag kan ha fel." Det måste vi kunna leva med.

CORONADEBATTEN har varit lika giftig som kärnkraftsdebatten, men den lär inte pågå lika länge. Andra nästan glömda förgiftade debatter har handlat om en svensk atombomb, om pensionsystemet ATP, om EU-medlemskap eller införande av euro.

Dagens coronadebatt kommer inte, som kärnkraftsdebatten, att vevas vidare under ett halvt sekel. Världen förändras. Coronaåret innehöll också det konstigaste presidentval som USA genomgått i min livstid. Då fattade jag att information aldrig kan övertyga en ideologiskt driven motståndare.

Det blev också tydligt vid anblicken av demonstranterna från "Frihet Sverige" på Guldbron i Stockholm den 6 mars. Det finns ingen pandemi, var deras budskap. Och varför skulle det inte finnas människor som tror det, när det fortfarande finns förintelseförnekare? Oavsett antalet sjuka och döda kommer det alltid att finnas några som vägrar inse att covid-19 finns, att dödstal är fakta.

VI STÅR INFÖR EN NY EPOK. Själv har jag lärt mig att faktaförnekare alltid kommer att finnas. Och så har det jag alltid trott äntligen blivit uppenbart: pengarna i världen fördelas helt slumpmässigt, av regeringar, EU, banker, företag eller familjer. En låg basinkomst till alla skulle vara en rimlig följd av denna omvälvande tid. ◀

KRYSS

Mia Fernau.

BRUKAR GE NEDER- BÖRD	HJÄRT- KURVA STRÄLANDE ÄMNE	ÄR BOENDE BREDVID	PRATA PÅ LÄMPAR SIG	12	SKARPT OGILLA GÖRA SMÅ HÅL	24										
15																
MÅLAT EN FÖRSTA GÅNG																
YNNEST MAN VILL HA	OSANN HISTORIA DEN SISTA	23														
				FÄST- ANDE REMSA		FÅR RESERV AVBYTAR- BANK										
SOM FINSKA PINNAR	ÄR EN TANKENÖT I DÅLIGT SKICK			16												
SOM EN FIRAD O KRÄSEN ARTIST		18			BRA ATT HA PÅ FRUSET VATTEN	10										
		2		FINNS I PITEPALT GER OLJA												
SJÖNGS AV LAPP- LISA	RYSK ANNEK- TERING BOAORM		FICK ETT NEJ	BRUKAS I KRIG	SPEL- KVITTO STOR FRUKTAN	KAN HA KÖPFYND	EVERT MED LUTAN	GJORDE NEIL ARM- STRONG							6	
						ÖVERST PÅ PALL LÄRAN OM GUDARNA	25							20	HELT FULL- ÄNDAD	MATAS I DAMM
KAN BOXARE RESA SIG PÅ			17	PRIS FÖR LÄN GOLDEN RETRIVER			3		6ETT STARK VÄRME		NED- STÄMD EN I ORD- NINGEN					
13								LÄXA UPP	14		KORT PRO- TOKOLL- FÖRBARE KLUVEN					
ENGELSK UNIVER- SITETS- STAD	GJORDES I KYRKAN I ALPIN BACKE				21	SAKNAR INNVÄNARE FRENESI					11	BÅDE BOM O UNG FRÖKEN		KAN KVADRAT VARA		
INTE RIK- TIGT KRY ÄR POSITIV			8					MITT I VISTELSEN KORT FÖR CA 5 ML			19	STARK BE- TONING			4	
				FRANSK PARDANS	22			7	NUMRERA UPPSLAG I BOKEN							
FORMA LERAN TOGHOLM PÅ SIN TID			26		BLIR DET PÅ OBEBODD Ö			5		1		HÄLLS AV DEN SOM HÄLLER LÅDA				
				NOG- GRANT O KORREKT						FINNS OFTA I KAMIN				9		

WWW.C4EKNOMEN.COM

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26		

Pandemin har varit svår för många funktions-
hindrade. Unga med distansundervisning
lyfter fram två svårigheter. Vilka?

Namn:

Postadress:

Postnr/Ort:

Korsord

Var med och lös Socionomens korsord, speciellt konstruerat för Socionomens läsare. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas med vardera 2 st biobiljetter. Vinnarna presenteras i nr 4/2021.

Vi vill ha in lösningen senast den 3 maj.
Adressen är: Socionomen, A4 Text och Form AB,
Bondegatan 21, 116 33 Stockholm. Skicka via post
eller mail: lena@socionomen.se
Märk kuvertet "Vårsol". Lycka till!

SÖKER NI KVALIFICERADE HANDEDARE?

Svensk Handledarförenings medlemmar har genomgått handledarutbildning på universitet, högskola eller motsvarande, har en akademisk grundutbildning och erfarenhet av egen handledning och superhandledning. En rikstäckande förteckning över godkända handledare och superhandledare finns på föreningens hemsida!

För handledare erbjuder föreningen ett forum för kollegialt nätverkande, stöd och professionell utveckling genom att erbjuda fortbildning, mentorskap mm.

Så, söker du handledare eller vill bli medlem, besök oss på
www.handledarforeningen.com

Konsulentstödda familjehem
i mellersta och södra Sverige

Familjehemspoolen har arbetat med konsulentstödda familjehem sedan 1992.

Konsulenter med gedigen kompetens och erfarenhet. Hög tillgänglighet och en fördelaktig prisbild.

Kontakta vår samordnare
Caroline Åkerhielm
 076-760 76 08
www.familjehemspoolen.se

Familjehemspoolen

FREDRIKSDAL

Ett utrednings- och behandlingshem
för familjer med barn i åldrarna 0-13 år
och blivande föräldrar

Tel. 0380 - 261 10
www.utredningshem.se

Skyddade boenden Stödboenden

Säkra och trygga lösningar med
individen i centrum!

070-108 15 15
info@hemstadenab.se

www.hemstadenab.se

Hemstaden

ANNONS

GRYNING 20 ÅR

Digital föreläsningdag för socialtjänsten
TORSDAG 27 MAJ 8.45 - 15.30

Vi fyller 20 år! – Det vill vi fira genom att dela med oss av den kunskap och erfarenhet vi samlat på oss under åren.

Torsdag 27 maj bjuder vi in hela Sveriges socialtjänst till en digital föreläsningdag med jubileumskänsla! Välkommen!

PROGRAM

Kl 8.45 - 10.00 – Pass Anknytning

När ansvaret brister – om den viktiga anknytningen

Kl 10.15 - 12.00 – Pass Umgänge

Förstärkt umgänge - Så skapar vi goda förutsättningar
– En modell för tryggt och förutsägbart umgänge.

Kl 13.00 - 14.15 – Pass Heder

Hedersrelaterat våld och förtryck - "Att utreda, förstå och riskbedöma"

Kl 14.45 - 15.30 – Pass Beroende

Vem kan hjälpa Petra? – Ett eftermiddagsamtal om kvinnor & beroende

ANMÄLAN Du kan välja att delta i ett eller flera pass. Samtliga föreläsningar är kostnadsfria för socialtjänst. Anmäl ditt deltagande till kommunikation@gryning.se. Ange i anmälan vilket eller vilka pass du vill delta på.

Läs mer på
gryning.se/gryning20

Gryning ägs av kommunerna i Västra Götaland och erbjuder bland annat beroendevård för unga och vuxna, familjehemsvård, HVB- och öppenvård för barn, unga och familjer, boende för ensamkommande barn och unga samt insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck. Vi skräddarsyr tjänster för de individuella behoven. Kontakta vår placeringsfunktion 020-700 100, dygnet runt.

GRYNING

Våld i nära relationer.

Utväg Skaraborgs manualbaserade metod erbjuder följande tredagarsutbildningar 2021

Nyhet!

Utväg Skaraborg manualer för att bedriva grupp för våldsutsatta kvinnor samt barn och föräldragrupp reviderades under 2020.

Vi erbjuder nu tredagarsutbildningar utifrån denna förnyade version.

- Att leda gruppverksamhet för kvinnor som upplevt våld i nära relation.
21-23 september
- Att leda gruppverksamhet för barn som upplevt våld i familjen inkl. parallell föräldragrupp.
21-23 september
- Att leda våldspreventiv gruppverksamhet "Schyssta relationer".
9-11 november

För information och anmälan:
www.utvag.se

FORSBERG
FAGER

ANKNYTNINGSTEORINS PLATS I SOCIALT ARBETE?

När och hur har vi nytta av den?

Utbildning i anknytning och trauma för yrkesverksamma och familjehem

WWW.FORSBERGFAGER.SE

ANNONS

AKTUELLA UTBILDNINGAR PÅ SVERIGEHALSAN

GRUNDUTBILDNING I PSYKOTERAPI (STEG-1 PDT)	MOTIVERANDE SAMTAL (MI)	LÅGAFFEKTIVT BEMÖTANDE	FAMILJEBEHANDLING MED KBT
MISSBRUKSBEHANDLING MED KBT	UTBILDNING I TRAUMA & PTSD	UTBILDNING I KRIS & KRISSTÖD	PATRIARK & HEDERSRELATERAT VÅLD
ETTÅRIG KBT-UTBILDNING	NPF & TYDLIGGÖRANDE PEDAGOGIK	SPELMISSBRUKS-BEHANDLING MED KBT	BEMÖTANDE INOM ÄLDREOMNSORG

De flesta av våra utbildningar bedrivs digitalt och du kan delta där du befinner dig. På vår hemsida hittar du utbildningsbeskrivningar, deltagarröster och intervjuer med lärare. Utöver våra öppna utbildningar så kan vi även skräddarsy utbildningar direkt för er verksamhet. Välkommen att kontakta oss för mer information!

040-698 60 00 WWW.SVERIGEHALSAN.SE INFO@SVERIGEHALSAN.SE

SVERIGEHALSAN

Ta ryggen på socionomen Mats Svensson, en av Sveriges bästa PPM-sparare

Sedan 2010 har mina kunder, genom att kopiera mina fondbyten, fått en fantastisk värdeökning på sina PPM-konton. Snittavkastningen i PPM är +7,5% men jag har +20% avkastning i snitt per år och haft så sedan år 2000. Mitt PPM-saldo är idag på över 2 miljoner kr. Ett av de 10 bästa PPM saldon i landet!

Med en bakgrund som socionom har jag arbetat och hjälpt barn och ungdomar i 20 års tid. Att hjälpa andra har genomsyrat mitt yrkesliv och nu vill jag hjälpa dig - du är också värd en god pension.

Därför vill jag ge dig möjligheten att göra som tusentals andra, kopiera mina fondbyten i PPM och ISK och få samma avkastning som jag får framöver! Prova på kostnadsfritt du med.

Scanna koden för att besöka www.mats-svensson.se och beställ tjänsten. Gör första fondbytet redan idag!

Vänligen
Mats Svensson

Beställ idag och prova tre månader gratis

Min tjänst kostar 129 kr/månad men nu har du möjlighet att prova på i tre månader utan kostnad. Du behöver inte uppge kortuppgifter.

- Information om vilka fonder jag väljer i PPM via E-post/SMS
- Information om vilka fonder jag väljer i min ISK hos Avanza och Nordnet via E-post/SMS
- Ett av marknadens mest uppskattade nyhetsbrev varje månad
- En lista med 4 enkla steg för att maximera alla delar av din Pension

MATS SVENSSON
FÖR EN HÖGRE AVKASTNING

ANNONS

Dammsdal

Skola och boende för ungdomar inom autismspektrumtillstånd

Vi tar emot ungdomar från hela landet. De kommer till oss för att man trots omfattande insatser i hemkommunen inte fått skolgång och vardag att fungera. Vi anpassar studier, fritid och vardag. Vilket ökar möjligheterna att lyckas såväl med studier som social utveckling. Vi erbjuder fyra skolformer. Dammsdal arbetar med tydliggörande pedagogik.

Dammsdal | 643 92 Vingåker | Tel: 0151-52 43 00 | www.regionsormland.se/dammsdal

Förebygg hedersrelaterat våld och förtryck hos unga!

I vår utbildning i den lösningsfokuserade metoden Fria zoner får du kunskap och pedagogiska metodmaterial till att arbeta stärkande och rättighetsbaserat med unga som lever i en hederskontext.

För mer info om oss och våra utbildningar se freezonesweden.se

För alla ungas rätt till ett liv i frihet

FreeZone
SWEDEN

NÄSTA NUMMER

I din brevlåda
den 28 maj

KVINNOR

Unga utlandsfödda kvinnor har svårare att få arbete än de som är födda i Sverige. Vad beror det på? Socionomen undersöker relationen mellan arbete och hem.

Vilken skillnad gör VoB?

Samtliga ärenden vid VoB:s HVB, skyddade boenden och stödboenden följs upp genom effektskattningar. Dessa genomförs vid inskrivning, under insatsens gång samt vid utskrivning.

På Högelids tonårsenhet i Alvesta används FIT (Feedbackinformed treatment) och skattningsformulären ORS/SRS. Med hjälp av dessa får ungdomen varje vecka berätta om sitt mående och om hur hen uppfattar samtalen och insatsen.

Läs mer om Högelid och hur vi arbetar med FIT på vår hemsida och blogg:
www.vob.se

Verksamhetschef Anna Meyer och hennes team tar emot unga mellan 12–20 år för akut, behandlings och utredningsinsatser.

VoB driver HVB, skyddat boende, lägenhetsboenden och familjehem.
Bolaget är kommunägt, drivs utan vinstsyfte och är kvalitetscertifierat enligt ISO 9001.

vob.se

Vill du ha ett jobb där du gör skillnad?

Jobba hos Humana som:

- Behandlingspedagog
- Familje- och ungdomsbehandlare
- Verksamhetschef

Sök bland alla våra lediga tjänster och ansök redan idag!

www.humana.se/jobbportalen

Alla har rätt till ett *bra* liv.

www.humana.se | Ledande inom individ- och familjeomsorg

Humana